

Velja po pošti:

za celo leto naprej . . . 50.—
za en mesec . . . 4.50
za Nemčijo celoletno . . . 55.—
za ostalo inozemstvo . . . 60.—

V Ljubljani na dom

za celo leto naprej . . . 48.—
za en mesec . . . 4.—
V pravi preloži mesечно . . . 3.50

Sobotna izdaja:

za celo leto . . . 10.—
za Nemčijo celoletno . . . 12.—
za ostalo inozemstvo . . . 15.—

SLOVENE

Inserati:

Enostopna poltirnata (30 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)

na enkrat . . . po 50 v
na dva- in večkrat . . . 45
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.

Poslano:

Enostopna poltirnata & 1
Izhaja vsak dan izvenredne delje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vojni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; neizbrana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, opake 26.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 50.

S. K. S. Z.

Zborovanje odsekov.

PROSVETNI ODESEK.

Predsednik prof. dr. I. Grafenauer. Zapisnikar prof. dr. I. Samsa. Prvi poročevalec prof. dr. J. Puntar poroča o reorganizaciji S. K. S. Z.:

I.

V izobraževalnih društvih treba pričeti s sistematičnim poukom o vseh sedaj perečih vprašanjih; zlasti je treba to stališča novega državnega reda, ki se obeta v prerojeni Evropi.

Zlasti tri panoge je treba obdelati: zahodno versko vprašanje, gospodarske probleme sedanosti in napovedujoče se bodoče ter socialno vprašanje z ozirom na ideje, ki jih je izzvala svetovna vojska.

II.

Predavanja naj bodo zasnovana tako, da tvorijo nekaj tečaja. Vpeljati je treba razgovore o vseh perečih vprašanjih. Kjer je mogoče, naj se vrši »ljudsko vseučilišče« v malem ves zimski čas.

III.

Ljubljana bodi matica za vse izobraževalno delo. Ljubljanska prosvetna društva naj se tako tesno združijo, da zadobijo značaj »ljudskega vseučilišča«. Iz Ljubljane izhajaj potem pobuda za vse izobraževalno delo po domovini.

IV.

V Ljubljani moramo dobiti vzorno urejeno osrednjo pisarno S. K. S. Z., ki naj jo vodi poseben akademsko izobražen mož s trdno zajamčeno eksistenco, ki mu bo omogočala posvetiti vse svoje moči izključno organizaciji izobraževalnega dela. Glavnemu tajniku, voditelju osrednje pisarne, treba dati na razpolago dovolj sredstev, da se izobrazi na tujem za svojo kulturno službo.

V.

Tehnični svet naj podpira glavnega tajnika pri organizatornem delu. Sedaj naj iz posebnih, prav v ta namen določenih odposlancev S. K. S. Z., ki naj po okrožjih vodijo izobraževalno delo poedinih društev. Tehnični svet naj posreduje osebni stik s poedinimi društvi.

VI.

Strokovni svet naj vsako leto izdela za tekočo izobraževalno dobo primeren načrt, zlasti naj opozarja na vprašanja, ki jih treba obdelavati v društvih. Skrbeti mora za predavatelje in tudi za primerno snov, če zahteva katero izobraževalno društvo predavanje. Organizira se lahko po posebnih odsekih.

VII.

Finančni svet naj ima skrb, da dobi S. K. S. Z. svoj izobraževalni fond, naj urejuje stalne in izredne dohodke, sploh razmišlja, kako naj bi se dala naši izobraževalni organizaciji trdna finančna podlaga.

VIII.

Našo S. K. S. Z. moramo izpopolniti v Prosvetno matico. V ta namen treba z vso močjo skrbeti, da čimprej dobimo vzorno urejeno poslopje, ki bo služilo »ljudskemu vseučilišču«, naši višji ljudski šoli.

IX.

S. K. S. Z. mora imeti svoje glasilo, izdajati mora brošure, letake itd. Urednik mora biti glavni tajnik.

Debata: Dr. Lavrenčič: Vojska je naš stari program potrdila, treba ga je izpeljati. Zato naj se ustanove krajevni pododbori S. K. S. Z., da se delo decentralizira in delokrog S. K. S. Z. razširi. — Prof. dr. J. Debevec opozarja, da se pripravljati tudi učiteljstvo na izobraževalno delo, zato bo treba z njim stopiti v stik. Kakor je svoj čas Slomšek v svoji knjigi »Blaze in Nežica« seznanil ljudstvo z vsemi važnimi vprašanji, tako je to tudi sedaj potrebno. — Dr. I. Samsa: Izdaja naj se znanstveno poljudno pisane knjižice o vseh važnih vprašanjih sedaj ali po zgledu Volksvereina. — K. ... Dr. ...

vec: Zlasti je taka knjižica potrebna o Jugoslaviji. — Župnik Bajec povdarja potrebo take brošure zlasti zato, da se ovržejo laži nemških listov o Jugoslaviji, češ, da bodo strašni davki itd.

Drugi referent župnik F. S. Finžgar poroča o ljudski dramatiki po naših izobraževalnih društvih. Naša izobraževalna društva morajo gojiti dramsko umetnost. To zahteva že človeška narava; vsa igra otrok je v bistvu dramatika. Ljudstvo potrebuje zabave, oddiha. S popoldanskim predstavo zaposlimo ljudstvo in ga obvarujemo slabe zabave in tako preprečimo mnogo zla. Igre pa so tudi izborna izobraževalno sredstvo. Igralci se nauče pravičnega, lepega govora, kretenj in se urijo v javnem nastopu. Zato naj ima vsaka ljudska igra moralno jedro, tudi če jo včasih uprizorimo samo v ta namen, da uči. Kakšne igre uprizorjamo? Pri vsaki igri bodi iluzija vedno popolna. Resne igre z versko vsebino naj se igrajo brez napake, da se ohrani resnost. Na malih odrh to ni vedno mogoče. Zato naj bodo naše igre narodne, ljudstvo naj vidi na odru svoje vzore in boje, svoje lastno življenje. Imamo mnogo lepih iger, a treba jih je prirediti, zlasti črtati predolge monologe. Glede mešanih vlog se držimo škofijskega navodila. Igre naj se ne prirejajo prepogosto. Resolucije:

1. S. K. S. Z. naj skrbi, da se stari repertoar ljudskih iger popravi in da se nabavi nov dober repertoar.

2. S. K. S. Z. naj stopi v stik z vodstvom gledališkega konsorcija in naj se z njim pogodi, da se v popoldanskih predstavah prirejajo ljudske igre, ki naj bi bile šola za naše podeželne igralce.

3. V ta namen naj se ustanovi v S. K. S. Z. poseben dramski odsek.

Kanonik dr. Fr. Kimovec poroča o ljudskem petju in ljudski glasbi. Petje in glasba je pojav narodne kulture, to vidimo zlasti pri Cehih. Kakšen vpliv ima petje na človeško dušo, je pokazal mamljiv entuziazem, ki se je z elementarno silo pojavil, ko se je nedavno pela Prešernova »Zdravica« pri koncertu Glasbene Matice v Unionu. Zato naj se: 1. Glasbeno delovanje naših izobraževalnih društev poživlji in organizira. V ta namen naj se po društvih napravijo posebni glasbeni oziroma pevski odseki z lastnim odborom, načelnikom, z delavnimi in podpornimi udi. Vodja naj se določi primerna nagrada; z izletom, s konkurenčnimi sestanki pevskih zborov in godb naj se podžiga vnema za petje in glasbo. 2. V Ljubljani naj se ustanovi velik zgleden pevski zbor, odkoder naj bi se kot iz vrele iztekala pobuda na vse strani. 3. S. K. S. Z. naj skrbi, da dobe naši zbori dovolj dobrih, toda lahkih popularnih sklad. 4. Priredi naj se, takoj ko bo mogoče, kurz za pevovodje s posebnim oddelkom za voditelje naših godb.

NARODNO GOSPODARSKI ODESEK.

Poroča dr. Jakob Mohorič o narodno-gospodarskem položaju:

Ze sedaj skušajo države urediti svoje gospodarstvo za po vojski. Anglija je vpeljala carine. Skušala bo gotovo pridobiti za to druge zavezniške države. Vpeljala je tudi razna državna podjetja. Tudi pri nas hočejo to posnemati. Država je nastopila dvojno pot. Združila je industrijo. Podpirala je že obstoječa podjetja, drugače jim je pustila prosto roko, na cene ni vplivala.

Drugače glede kmečkega stanu. Vpeljala je razmere kakor za dobe absolutizma, ko so mislili, da more in sme voditi kmetijstvo le vlada. Sedaj ga je popolnoma izročila na milost in nemilost birokraciji. Višek je dosegla ta nesmiselna vpljiva v raznih častnikih za obdelovanje. Proti takemu početju se je rodil odpor. Narodi se hočejo tudi v tem oziru osamosvojiti. Kako potrebno je to, se razvidi ravno pri aprovizaciji. Država v tem oziru ni pravična ne stanovsko, ne narodno. Ljudstvo samo bo uredilo vse bolj na demokratski podlagi.

Drugo vprašanje, kako spraviti v tir ... Država že namiguje

po časopisih, da bo treba oddati premoženje. Pri nas je inventarja malo, papirja dosti. Če v takem položaju pridemo v samostojnost, se nam ne obeta dobro. Zato je treba poučiti posebno našega kmeta. Kmet je prišel v nov položaj. Preje je čutil vedno pomanjkanje denarja od kmetijske odveze sem. Sedaj je denarja obilica. Respekt pred denarjem je kmeta zapeljal, da je odprodajal inventar. Resno ga je treba pred tem svariti. Kar ima denarja, naj ga naloži v inventar. Plača naj dolgeve, posebno tujcem.

Na drugi strani se je pa udal uživanju. Resno je treba svariti pred zapravljanjem. Denar naj nalože v inventar. Če bi denar ohranil sedanjo vrednost, bi ne zadostoval, da se zopet obnovi obrabljeni in izpadli inventar.

Narodno-gospodarsko vprašanje bode rešil narod bolje, kakor pa država. Demokratska podlaga ga bode bolje izpeljala kakor veliki kapitalisti, ki so sami udeleženi pri tem.

Gospodarski odsek našega N. S. se trudi, da narod tudi v narodnogospodarskem oziru postavi na lastne noge. — Stavi tozadevno resolucijo.

Drugi poroča o trgovskih in obrtnih zadevah dr. France J. J. z:

Pravijo, da ima naš narod precej trgovskega duha. Če je to res, je to dobro, posebno za bodočnost, za sedaj pa je naša naloga, da damo tej zmožnosti našega naroda priliko in sredstva, da pride do temeljite trgovske izobrazbe. Ta mu bode v bodoče silno potrebna. Ze danes je tudi naš kmet prisiljen, da gospodari vedno bolj s svinčnikom v roki. Mi stremimo za tem, da vso svojo zemljo preprežemo z raznimi zadrugami. V prihodnosti bodo posebne važnosti produkcijske in konsumne, prodajne in nabavne zadruge, tako za kmeta, kakor za obrtnika in delavca v mali ali domači obrti. Vse te zadruge potrebujejo za uspešno delovanje ne samo trgovsko izobraženih poslovođij, ampak zadrugniki sami morajo imeti precejšnjo mero trgovskega znanja, če naj bodo z interesom pri zadrugi in skrbe, da ta dela po zdravih in uspešnih načelih. Pomisliti moramo nadalje, da si moramo po obmejnih deželah šele ustvariti svojo trgovino in obrt, ki je danes tam po večini v tujih rokah in vsled tega velikanska ovira in škoda za naš gospodarski, kulturni in politični razvoj. Šele zadnja leta, zlasti od deklaracije naprej smo se začeli zavedati, kaj se pravi, in še veliko bolj, kaj bi pomenjalo, da ima naše ljudstvo povsod svojo narodno trgovino in obrt. Naše oči gledajo že v bližnji bodočnosti pred našimi očmi vstati našo svobodno domovino Jugoslavijo in slepec bi bil, kdor bi ne spoznal trgovsko politične važnosti lege naše zemlje. Prav radi tega Nemci in Mažari tako nasprotujejo veliko bolj kakor svobodni Češki in Poljski svobodni Jugoslaviji, ker dobro vedo, da bo naša zemlja ob morju posredovala trgovino iz velikanskega dela osrednje Evrope v daljni svet in nazaj. Naša bodoča država je prag, čez katerega se bodo valile milijarde premoženja. Mi bomo stali na tem pragu in na eni strani sprejemali blago od celega sveta in ga na drugi strani podajali zaledju, odkoder bomo zopet dvigali zaklade zemlje in delo rok in ga ponujali svetu.

Naš narod je poklican, da postane trgovec. Češki in poljski narod pričakuje od nas, da bomo mi Jugoslavlani za ta 30 milijonski narod obmorski trgovci in brodarji. Odpira se nam Balkan, ostali narodi, naši sosede, bomo hočeš nočeš navezani na naše trgovstvo, obrt, plovbo in promet.

Tako se našemu narodu odpirajo velike narodnogospodarske naloge. Če jim bo kos, bo cvetelo blagostanje in se bo utrdila politična moč bodoče Jugoslavije, če jim ne bo kos v polni meri, bo naša politična svoboda hiralna. Stavi tozadevno resolucijo.

KMETIJSKI ODESEK.

Predseduje državni poslanec Demšar, zapisnikarjem se izvoli nadrevizor Pušenjak. Število udeležencev 40. Poročevalec državni poslanec Pišek predava obirno o davkih, ki jih plačuje kmet. Uvodoma omeni, da ga je za to delo naprosil že pokojni dr. ... ki se je ... kako

pomanjkljiva je v tem: oziroma naša izobrazba. Govornik poda najprej splošen pregled davkov in se peča nato podrobno z davki, ki jih plačuje kmet: zemljiški davek, osebno-dohodninski davek razne vrste indirektnih davkov. Naštevaj slučaje, v katerih je mogoče doseči davčno oprostitvev. O temeljitem predavanju zamoremo reči samo to, kar je naglasil g. generalni ravnatelj Kmetijske družbe c. svetnik Pirc v debati: To predavanje naj se natisne in razširi tako, da ga bo imel v roki vsak kmet. G. poslanec je bil tudi tako prijazen, da nam je dal predavanje na razpolago za natis. Priobčimo je v celoti. Za danes omenimo samo eno stvar iz predavanja. Nemci se sklicujejo na to, da plačujejo največ davkov v državi. Kdor pa stvari gre le malo do dna, vidi, kako plitva, neresnična je ta trditvev. Gotovo plačajo nemški tovarnarji mnogo davka — a ta davek prevale do zadnjega vinarja na konsumente. Nemcev je v državi okroglo tretjina, Slovanov pa okroglo dve tretjini prebivalstva. Ti dve tretjini večinoma kmetjskega prebivalstva kupita gotovo več industrijskih izdelkov, kot ostala tretjina Nemcev, torej plačata tudi več davka, ki odpade na industrijo. Indirektni davek (na sladkor, sol, tobak, žito, meso itd.) znaša veliko več kot direktni (od hiš, zemljišč itd.) Tega davka, ki zadene slehernega posameznika, plačata dve tretjini Slovanov tudi več kot ena tretjina Nemcem. Res je, osebno-dohodninskega davka, ki ga plačujejo visoki uradniki, plačajo Nemci žalibog več kot Slovani. A mi smo pripravljeni v tem oziru menjati z njimi. Naj dajo nam tista dobro plačana mesta in mi bomo z veseljem plačevali večji osebno-dohodninski davek.

Kot nastopni govornik je govoril g. župan Brodar o kmetijski izobrazbi. Zanimivo predavanje je bilo vzeto iz prakse, je temeljilo na večletnih osebnih izkušnjah predavateljevih; to se je poznalo vsakemu stavku. Štiri točke je navedel, kjer naj se dela za kmetijsko izobrazbo.

1. Vršje naj se še bolj kot dosedaj predavanja o kmetijstvu, in to zlasti po deželi, ob času, ko kmet nima preveč dela.

2. Istotako naj se vrše kmetijski tečaji, da se poskrbi za temeljitejši pouk dotičnih, ki se zanimajo.

3. Predurajci naj se pouk v ljudski šoli. Ponavljalna šola naj bo strokovna šola za kmetijstvo. Tam naj se seznanijo kmetijski mladeniči z rabo umetnih gnojil, z važnostjo preureditve hlevov itd.

4. Poskrbi naj se ne samo za teoretični pouk kmetjskega ljudstva, ampak racionalno kmetovanje naj se kaže ljudem na zgledih. Dajo naj se nagrade za napravo vzornih hlevov in svinjakov, za preizkušanje umetnih gnojil itd.

Predavatelj se je sam prepričal, kako to vpliva na ljudi. Z racionalnim kmetovanjem je v desetih letih število živine podvojilo. Na posestvu, ki je pred desetimi leti preredito s slamo polovično število živine, se preživi sedaj dvojna množina in slama se deloma lahko rabi za steljo. Pri nas se da stanje goveje živine podvojiti, množina prešičev potrojiti.

K debati se je oglasil g. generalni ravnatelj Pirc in povedal nekaj vsega upoštevanih vrednih misli. Pri nas se predava veliko; govornik je predaval gotovo že nad 2000krat in se je zlasti prepričal o eni stvari: kmetje nimajo potrebne predizobrazbe. Skoro vsak pojim je treba tolažiti. Kje leži vzrok? V naši ljudski šoli, ki v tem oziru ne stori ničesar. In tudi ne more storiti! Kje naj vzame učitelj potrebno izobrazbo, ko mu učiteljšče ne nudi tozadevno ničesar? Neobhodno potrebne so pri nas obvezne nadaljevalne šole za bodoče gospodarje in gospodinje na kmetih. Kako naj jih pa vodi učitelj, oziroma učiteljica, ko sami niso na tem polju doma? Govorniku je znan slučaj, da je učiteljica kuhala celo kavo, ker ni vedela, da jo je treba mleti. Tu tiči vir zla! Ni resnična trditvev, da je naš kmet starokopiten. Če vidi kje kaj res pametnega, hitro posnema. V Podhomu n. pr. ni niti ene hiše, ki bi ne imela hleva pravilno urejenega. Da so naši ljudje dobro kmetovali, je dokaz dej

stvo, da je šla skozi naše kraje nemška armada, da smo imeli do pol milijona lastne armade nastanjene za več ali manje časa po naših deželah, a smo to vzdržali.

Govornik posebno opozarja na krivico, ki se kmetu godi pri odmeri osebno - dohodninskega davka. Če kmet proda govedo, ki bi ga najraje in z lahkoto redil doma, da tako njegovo posestvo peša, se izkupiček ne more šteti v čisti donos posestva, ampak kmet proda s tem svoj kapital, ki si ga bo moral nabaviti nazaj. Če tovarnar proda stroje, to tudi ni dobiček, prav kot če si kdo proda lastno suknjo.

Kmet bi svoje dohodke in stroške navedel veliko lažje in pravilneje, če bi imel vpeljana knjigovodstvo, vsaj v preprostem obsegu.

Učimo se, učimo kmete, pa se naša produkcija da podvojiti in potrojiti in v Jugoslaviji bo cvetelo blagostanje.

G. ravnatelj Pirc je govoril zborovalcem iz srca in povedal toliko, da so ostali govorniki se omejili lahko samo na kratke pripombe. G. župnik Bajc naglašja še enkrat potrebo reorganizacije pouka na ljudskih šolah. — G. svetnik Texter zavrača krivične očitke, ki jih vale sedaj na kmeta. — G. župnik Pravhar predlaga, naj se preosnuje koledar Mohorjeve družbe v tem smislu, da bi tvoril kmetov knjigovodski zapisnik. Kmetu je treba dati navodilo za knjigovodstvo kar v roke, in sadovi ne bodo izostali. — G. poslanec Škulj opozarja na nerednosti, ki se dogajajo pri odmeri osebne dohodnine, in na potrebo, da se kmetje oskrbe z usnjem.

Ker je g. poslanec Hladnik, ki je bil določen tudi za poročevalca, moral oditi baš to noč na Dunaj v zbornico, prebere nadrevizor g. Pušenjak njegove resolucije, ki se sprejmejo in deloma razširijo. Glase se:

1. Vojakom posestnikom naj dovoli vojaška oblast trajen dopust proti temu, da se zavežejo, gotovo množino poljskih pridelkov oddati za splošno prehrano.

2. Kmetijsko ministrstvo naj preskrbi kmetovalcem zadostno umetnih gnojil, da ne bode zemlja opešala in pridelki še bolj pičli.

3. Kmetovalcem naj dajo zadostno množino petroleja na razpolago, da zmorejo opravljati tudi zvečer svoja dela, kajti dan je za opravljanje tako mnogih del prekratk.

4. Malih kmečkih mlinov naj vlada ne zapre, s tem bi uničila gospodarsko mlinarje, se odrekla davščini, ki jo kot obrtniki plačujejo in silno otežila gospodarstvo kmetovalcem, ki bi morali dostikrat 4 ure in še več nositi ali voziti svoje žito v mlin in hoditi zopet po moko. S tem bi se potratilo silno veliko časa in vozne živine, katere že tako primanjkuje, nepotrebno rabilo.

5. Vlada naj skrbi, da se preskrbi zadostno množino cepiva proti rdečici, da ne bodo kmetovalci imeli v prihodnje tako ogromno škodo vsled poginulih prašičev, kar tudi splošni prehrani grozno škoduje.

6. Kmetovalci, ki oddajajo svoje predivo centrali za predivo ali volno centrali za volno, naj dobe primerno količino platna in sukanca oziroma blaga za obleko. Isto velja pri oddaji kož goveje živine. Oskrbi naj se jim tudi material za napravo in popravo kmetijskega orodja.

7. Rekvizicija živine v slovenskih deželah naj se ustavi, ker so iste itak oddale že več kot druge dežele in ker je nevarnost, da propade kmetijstvo, ako se še zniža sedanje neznatno število živine.

8. Pod nobenim pogojem naj se ne dovoli zvišanje zemljiškega davka.

9. Današnja ljudska šola na kmetih ne odgovarja svojemu namenu. Osnovne pojme o racionalnem kmetijstvu mora dobiti otrok v ljudski šoli, ker samo v tem slučaju bodo imela kmetijska predavanja popoln uspeh. Vpelje naj se obvezna nadaljevalna šola za kmetijske fante v svrhu izobrazbe v kmetijskem gospodarstvu in za kmetiska dekleta za izobrazbo v gospodinjstvu. V ta namen je treba temeljito reorganizirati pouk na učiteljskih in vzgojo bodočih učiteljev in učiteljic.

ODSEK ZA OBNOVITEV GORIŠKE.

Predseduje msgr. dr. J. Ličan.

1. Prvi poročevalec prof. B. Remec obrazloži pomožno akcijo ki se je zasnova na Kranjskem za obnovo Goriške. Navaja, da se je ta akcija razdelila na tri panoge in oddelke:

a) Kmetijsko-gospodarski oddelak za pridobivanje kmetijskega, gospodinjstkega in pobihanega orodja.

b) Oddelak za obrtno in industrijsko obnovo. Ta oddelak je zadobil s tem, da se je osnoval v drugo z omejeno zavezo: »Obrtna centrala za obnovo v Primorske,« juridično obliko. Centrala že posluje in bo največjega pomena za tehnično obnovo Primorske, za slov. in zlasti za goriške obrtnike.

c) Financijalni oddelak, ki se bo v najkrajšem času zvaril v Centralno

banko za obnovo Goriške s približno 5 milijoni ustanovne glavnice. Njen namen bo brez kupčijskih dobičkov skrbeti za ohranitev zemlje Goričanom ter tvoriti ozadje goriškim denarnim organizacijam.

2. Drugi poročevalec msgr. dr. Ličan poroča

o gospodarski obnovitvi Goriške, opozarja na nezaupanje Goričanov nasproti vladnim pomožnim akcijam, na nedostatke, ki nastajajo vsled pomanjkanja primerno izučenega osebja za posredovanje pri raznih prošnjah, na nedostajanje domačih obrtnikov in primerne tehnike orodja.

Ob kulturni obnovitvi Goriške bi bilo največjo paznost obračati na ljubezen goriškega ljudstva do domače zemlje, ki bi jo bilo poglobiti, pospeševati možno proti izseljevanju, dati možnost doma za izobrazbo v strokovnih šolah, okrepiti vrline goriškega ljudstva, zlasti v verskem oziru in vzbujati potrtemu ljudstvu veselje do dela. V spomin na vojsko naj bi se vpeljale društvene kronike, ki bi jih bilo spisati takoj.

3. poročevalec župan A. Rejec iz Šebrelj poroča o strašnem pomanjkanju ljudstva zlasti v tolminski in kanalski dolini. Želi, da bi bilo oprostiti posestnike, ker sedaj ni varno ne blago ne oseba. Uvedle naj bi se poljske straže. Mnogo izgube časa in dela povzroča pomanjkanje vozil. Izda naj se čim prej goriški stavbni red. Za mladino, ki 3 leta ni obiskovala šol, naj se otvorijo šole, posebno pa tečaji z večernim poukom za mladino, ki je pred 3 leti skončala 10 ali 11 leto in potem ni prišla več do pouka. Poslovati naj začno posojilnice čim prej, tudi tam, kjer so se vršili boji, ker je le tako mogoče obvarovati ljudstvo občutne škode.

Debate so se udeležili gg.: J. Kopač, dr. M. Lavrečič, dr. Kobal.

Končno so bile sprejete sledeče resolucije:

1. Naj da vlada dovolj hrane, da ne bo ljudstvo lakote umiralo, kakor sedaj, ker mnogo občin že več mesecev ni dobilo niti trohe živil. Ker ni mleka, naj se dodeli večja množina sladkorja.

2. Oproste naj se obrtniki ter posestniki in edini sinovi posestnikov vojaške službe v svrhu poprave svojih domov.

3. Priskrbi naj se od strani vlade potrebni stavbni material in potrebna prevozna sredstva za aprovizacijo in dovoz stavbenega materiala na lice mesta.

4. Dežela naj se oprosti vsake rekvizicije, že itak malenkostnih in pičlih pridelkov.

5. Prebivalstvo Goriške naj se potom svojih zadržev obrača glede orodja, kmetijskega in gospodinjstkega, na Zadržno zvezo v Gorici, ki po možnosti posreduje dobavo.

6. Oskrbi naj se potom časopisja in društev potrebni pouk ljudstvu o ugodnostih ki jih daje vlada za obnovo Goriške (odškodnine za obnovo, Vojno-kreditni zavod).

7. Obrtno centralo za obnovo v Primorske je popularizirati s poukom ter priporočati obrtnikom, zlasti pa posojilnicam in drugim gospodarskim organizacijam pristop k temu podjetju.

8. V moralično podporo naj se izven Goriške prireajo predavanja, če mogoče s skioptičnimi slikami o vojnem razdejajanju.

9. Ljudstvo, ki se je iz težkoč prehrane učilo ceniti domačo grudo, naj se poglobi v tej ljubezni. Skrbimo, da se mu poda možnost napredka v kmetijstvu in gospodarstvu.

10. Begunstvo je ljudstvu omrzilo tuji. Delajmo na podlagi tega čuta proti izseljevanju, da ohranimo doma potrebne delavne sile, ki so vir blagostanja.

11. Vojska je privlačno silo mest znižala in rodila stremeljenje po deželi. Naj ta okolnost uči vse sloje spoštovati kmetijski stan. Preskrbimo zlasti ženstvu priliko, da se doma usposobi za razne poklice, zlasti za gospodinjstvo.

12. Tujina je ljudstvu odprla spoznanje lastnih napak in vrlin; naj se po vojski izrujejo napake in poglobi vrline. Goji naj se higijena in čistost.

13. Za Istro naj se otvorijo tečaji za analfabete ter sploh podučni tečaji.

14. Za potomstvo ohranimo spomin na težke vojne dni v društvenih kronikah.

15. Iz bratske ljubezni naj se čuvajo sosednje Goriške pred zahtevami pretiranih cen za potrebna živila in material.

DELAJSKI ODSEK.

Predsednik J. S. Z. dr. Mohorič otvori zborovanje in predlaga za predsednika poslanca Gostinčarja.

Glavni referent dr. Mohorič poroča o delavskem položaju, potrebi krepke delavske organizacije, o sodelovanju delavcev pri vsem novem razvoju.

Delavstvo tvori odličnejši faktor kot pa mrtvi kapital. Do pravega stališča mu more pomagati samopomoč.

Delavska aprovizacija je urejena neapačno. Trpi vsled svoje birokratične uve-

dbe. Birokracija je ravnokar z razglasom pripoznala svojo nezmožnost v vprašanju aprovizacije. Delavstvo je krivično prizadeto. Razdelitev ni enakomerna. Državni uradniki so prejemali več. Železničarji in člani vojne zveze so aprovizionirani drugače kot pa ostalo delavstvo.

Zahtevamo, da bo vsak delavec prejel toliko, da bo res mogel izhajati. Drakonične odredbe proti nahrbtnikom delavstvu ravno ob času, ko bi zamoglo aprovizionirati se privatno, škodujejo.

Delavstvo mora zbrati svoje sile, da bo zamoglo tudi napram državi uveljaviti svoje zahteve.

Strokovna organizacija J. S. Z. mora pripravljati tla, da bo takoj, ko dobimo lastno državo, zamoglo delavstvo urediti svoje vrste povsod. Danes moramo vsaj to, koder je mogoče, uveljaviti delavsko organizacijo. Vsi faktorji naj store svojo dolžnost.

Vsak delavec naj se organizira v J. S. Z. in to bi bil predmet prve resolucije.

Dalje je treba biti paznim na delavsko moralo. Vračajo se mnogi iz Rusije. Nazori in praksa glede morale so lahko napačni. Treba bo zato skrbeti za vzgojo po načelih krščanske morale.

Ob času prevratov, ko se lomijo politične forme, potrebuje delavstvo politične izobrazbe, političnega šolanja. Snuje se nov politični delavski list. Treba ga je tudi zato, da izpodrine nemške liste.

Naše delavstvo je bilo ves čas važen političen faktor. Treba je, da ne zaostane. Danes je treba o pravem času pravih misli in jih uresničiti o pravem času. Ruskih razmer bi ne bilo, ko bi se to upoštevalo. Zato naj se sprejme tudi resolucija. — Delavstvo izraža potrebo po lastnem političnem glasilu.

Pismo ne zadostuje. Treba je tudi žive besede. Uvedejo naj se delavski večeri. Debata zamore k uspehu veliko pomagati.

Po možnosti naj se vrše delavski večeri vsak teden.

Gospodarska organizacija delavstva naj se izvede. Povsod konsumna društva. Ta naj bodo povezana med seboj. Zato naj resolucija povdarja potrebo zbližanja vseh obstoječih konsumnih društev.

Debata: Predsednik konsumnih društev Kocmur: Povsod naj se osnujejo konsumna društva, ki naj imajo svoje centrale, združene v eno skupno. — Jožef Markež iz Jesenic: Snujejo naj se samostojna delavska podjetja. — Glavni tajnik J. S. Z. Komlanec povdarja veliko nujnost, poskrbeti za delavsko gospodarsko stran.

Na vseh važnih postajah naj se osnujejo skladišča. V ta namen naj bi se stopilo v stik s kmetijskimi društvi, kjer obstajajo. Kjer ne, naj se preskrbi za posebne ljudi, ki bi skrbeli za dobavo živil. Glede ovir od strani obstoječega prehranjevalnega ustroja bi se moralo dogovoriti s kompetentnimi faktorji. Skrbi naj se tudi za dobavo industrijskih izdelkov, da bo mogoča zamenjava. — G. Markež znova opozarja na potrebo lastnih delavskih podjetij. — Dr. Mohorič opozarja na hibe in dosedanja ponesrečenja. — Komlanec: Misel srednjega obrtnega stanu je edino prava. Vzrokov neuspehov ne izpustiti izpred oči, ali nobena nesreča nas ne sme odvrti od potov do ideala. Za samostojnost je treba izobrazbe in velike krščanske morale. Začetkom bi se moralo vse voditi centralistično po sedanjem načinu konsumnih društev. — D. Mohorič: Razširimo sedaj zlasti konsumna društva. — Poslanec Gostinčar: Dobiti moramo tako stališče, kot ga imajo angleški delavci. Ti imajo v svojih rokah celo plovbo po morju. Iz dobičkov črpajo sredstva za delavske boje. Podlaga naši organizaciji mora biti promet s konsumnim blagom. Delavec bodi solastnik podjetij, je krščansko načelo. To je izvršljivo v zadržni organizaciji. Delavska zakonodaja je jako pomanjkljiva, naša država na četrtem mestu. V jugoslovanski državi moramo poskrbeti za dobro delavsko zakonodajo. Vse delavstvo brez razlike strank bi moralo skupno in sporazumno nastopati v boju za obstanek.

Resolucije delavskega oddelka.

1. Vsak slovenski delavec krščanskega prepričanja naj vstopi v Jugoslovansko strokovno zvezo.

2. V sedanjem času, ko se maje ves sedanjí gospodarski in družabni red, povdarja slovensko delavstvo znova, da mora vsak zdrav družabni red stati na podlagi krščanske etike.

3. Osnuje naj se posebno demokratično delavsko glasilu. »Naša Moč« naj bo glasilo vseh naših nepolitičnih delavskih organizacij.

4. Vse večje delavske organizacije, zlasti skupine J. S. Z. naj prireajo pozimi tedenske delavske večere o važnih stanovskih vprašanjih.

5. Vse delavsko konsumno zadržništvo naj se kar najtesneje združi, da bo moglo uspešneje braniti delavske gospodarske koristi.

6. Jugoslovanska krščansko socialna organizacija smatra za nujno in potrebno, da v boju za zboljšanje gmotnega stanja delavstva nastopajo sporazumno vzajemno vse delavske organizacije.

Predsednik Kocmur: Pazimo, da nas kdo izmed nasprotnikov ne ukane, kadar bo čas in potreba skupnega nastopa.

Poslanec Gostinčar še priporoči resolucije in jih da na glasovanje.

NARODNO-OBRAMBNI ODSEK

je zboroval v torek opoldne v prostorih šentjakobske prosvete. Zborovanje je bilo zelo živahno, ker se je z vso gotovostjo pričakovalo, da se bo vršil občni zbor »Slovenske straže«, katerega ni bilo že pet let. Med zborovalci se je splošno obsojalo nedelovanje »Slovenske straže«, o katere stanju se je obširno razpravljalo. Na tem zborovanju se je poudarjalo, da je narodno-obrambno delo v teh časih veliko bolj potrebno kot kdaj poprej. Končno sta bili soglasno sprejeti sledeči resoluciji:

1. Načelstvo »Slovenske straže« se poziva, naj tekom enega mesca skliče občni zbor.

2. Podružnice »Slovenske straže« se pozivajo, naj skličejo svoje občne zборе in prične z novim delovanjem.

Občni zbor S. K. S. Z.

Dne 10. septembra popoldne ob treh se je v Unionovi veliki dvorani vršil občni zbor S. K. S. Z. Navzočih je bilo nad 300 zastopnikov naših društev, kar je za sedanje razmere res veliko. Zborovanje je otvoril in vodil podpredsednik profesor Iv. Dolenc. V svojem nagovoru se je s toplimi besedami spominjal rajnega predsednika dr. Kreka, opisoval njegove velike zasluge, požrtvovalnost in neumorno delo za Zvezo.

Nato je podal poročilo o delovanju Zveze od zadnjega občnega zbora, ki se je vršil 23. oktobra 1916.

Bil je to zadnji občni zbor naše Zveze pod Krekovim vodstvom, ki ji je predsedoval od leta 1900. naprej. Od zadnjega občnega zbora je rešilo predsedstvo S. K. S. Z. 4325 dopisov. Iz važnejših predmetov, ki jih je rešilo predsedstvo, omenjamo: Dne 28. oktobra 1916 so se pozvala društva S. K. S. Z., naj naznanjajo centrali sestavo svojih odborov ter občnih zborov. Dne 13. novembra 1916 se je pisalo po naročilu rajnega dr. Kreka pismo s strani predsedstva »Slovenski Straži«, v katerem se je izrazila želja, naj prične »Slovenska Straža« delovati.

Ker so pošla pravila, namenjena za predložitev oblastem za ustanovitev novih društev, so se natisnila nova.

S. K. S. Z. je s posebnim partejem naznanila, da je 8. oktobra 1917 v Gospodu zaspal njen predsednik, poslanec dr. Jan. Ev. Krek. Parte se je glasil: Bil je oče slov. katoliške izobraževalne organizacije, ustanovitelj slov. katol. izobražev. društev, osrednje in pokrajinskih S. K. S. Z. Molimo za rajnega prvega delavca na verskem in kulturnem polju matere Slovenije!

S. K. S. Z. je imela povodom smrti rajnega dr. Kreka dne 10. oktobra 1917 žalobno sejo v knjižnici Kat. tisk. društva, udeležila se je njegovega pogreba dne 13. oktobra 1917 in slovesne sv. maše zadušnice dne 16. oktobra 1917 pri sv. Jakobu.

Dne 7. marca 1918 je S. K. S. Z. iznova naprosila izobraževalna društva, naj poizve podružnice »Slov. Straže«, izobraževalna društva so se pozvala, naj prireajo predavanja in nabirajo za dr. Krekov spomenik.

Posebna usoda je zadela »Vestnik« S. K. S. Z. Tiskarna v Kranju je že postavila celo številko, čakalo se je samo še za nekatere prispevke, ki jih je obljubil rajni dr. Krek. Med tem je pa vojaštvo zasedlo tiskarno v Kranju in je ves stavek razmetalo. Novi odbor bo moral skrbeti, da se »Vestnik« nadaljuje.

Poročilo se je brez debate vzelo na znanje. Sledilo je poročilo

ženskega oddelka S. K. S. Z.

Preteklo leto se je vsled raznih ovir ni mogel vršiti občni zbor, zato imam poročati za dve leti. Vojska nam je prinesla mnogo težav, neprilik in žrtev. ne samo človeških, temveč tudi gmotnih, zato se redna članarina ni nabirala kot druga leta, pač pa samo prostovoljna. Oddsek ni imel nobene prireditve, ker so nam odvzeti vsi prostori. Izletov nismo imeli drugih razen vsako leto običajni izlet na Rožnik, kjer smo imeli sv. mašo s cerkvenim govorom. Nadalje se je vršila redna obletnica v Križevniški cerkvi s sveto mašo, »ovorom in skupnim sv. obhajilom. O priliki slavnosti 50letnice »Iarodnega divadla« v Pragi, se je na vabilo udeležil te slavnosti tudi naš oddsek in poslal kot zastopnico eno svojih odbornic. Tudi se je udeležil oddsek slavnosti oddelka spomin-ske plošče dr. Kreka v št. Janžu.

Oddsek je imel 11 odborov: sej. Od zadnjega občnega zbora je umrla vsa članica, za katere so se darovale svete maše.

Zenski oddelek S. K. S. Z. je prva leta vojske veliko prispeval vojakom v obleki. Ker pa to sedaj ni mogoče, je skušal na drugi način pomagati pomoči potrebnim vojakom. Za oklepala ranjenim vojakom ter sirotam padlih vojakov in v druge podobne dobrodelne namene je žrtvoval 300 kron; nadalje je prispeval za Elizabetno konferenco pri sv. Petru 60. Elizabetni stolni konferenci 60 K, za venco ob smrti predsednika dr. Kreka 110 K, za sv. maše ob smrti predsednika dr. Kreka 19 K, bolni odlični Kovačevi 10 K, nočne stroške v Prago 600 K, razni drugi stroški 75 K 20 vin. Gotovina v blaginji znaša 1 K 43 v, naloženo v hranilnici 1000 K.

Poročilom so sledila predavanja. Kot prvi je predaval dr. Jakob Mohorič o

NARODNEM GOSPODARSTVU.

Uvodoma je predavatelj omenil, da je bilo narodno gospodarstvo rajn. dr. Kreku prav posebno priljubljena stvarina. Potoval je okoli, učil se pri drugih narodih in na podlagi teh izkušenj dajal doma nauke. Vojska je silno škodila narodnemu gospodarstvu. Države so same vzele v roke gospodarstvo. Anglija je na primer podžavila vso vojno industrijo. Države so povsod skušale zbuditi gospodarsko organizatorične sile, da bi ljudstvo lažje vzdržalo. Na nižje sloje se pri tem država ni ozirala in jih izročila birokraciji, ki ni nikjer na svojem mestu. Zato je vera v birokratično vodstvo gospodarstva povsod strta.

Kmečki in delavski stan tvorita pri nas glavno silo naroda. Kakšne so gospodarske razmere našega kmeta? Pred vojsko ni bilo denarja, imeli pa smo polne hleve in druge stvari, po mestih so bile trgovine polne raznovrstnega blaga. Danes ima kmet dovolj denarja, pa prazne hleve, poslopja, ki se med vojsko niso popravljala, so v slabem stanju, trgovine so prazne in kmet si ne more kupiti niti obleke niti potrebnega orodja. V današnjih razmerah je nujno potrebno pri kmetu vzbujati smisel za pomnožitev inventarja, štediti je treba z blagom, z denarjem, nakupovati inventar, posebno poljedelske stroje. Nobene stvari naj kmet ne proda, če ni nujne potrebe. Po vojni čaka kmeta kreditna kriza, treba bo kupiti živino, orodje, stroje, popraviti poslopja itd. Kmete moramo na to pripravljati in zato so tozadnevna predavanja po društvi nujno potrebna.

Pri nas so se v zadnjem času poleg političnega dela pričele zbirati tudi gospodarske sile. Vse se pripravljajo, da se za bodočo Jugoslavijo ustvari trdno gospodarstvo. Če bomo združili vse sile, če bomo neumorno delovali, nas čaka lepa bodočnost, kajti mi smo na pragu Balkana. Sprejete so bile na to sledeče resolucije:

1. Občni zbor S. K. S. Z. povdarja potrebo, da se po naših izobraževalnih društvi posveti posebna pozornost narodnogospodarski izobrazbi, da v sedanjih prevratnih časih ohranimo gospodarsko moč našega kmeta in delavca ter zagotovimo tudi za bodočnost demokratično ureditev narodnega gospodarstva po krščanskih načelih.

2. Izobraževalna društva naj povsod razlagajo naloge in pomen obrti in trgovine v narodnem gospodarstvu. Povdarjajo naj posebno trgovsko politično važnost naše zemlje in morja z ozirom na bodočo trgovino osrednje Evrope; zlasti pa našega gospodarskega zblizanja s češkim in poljskim narodom.

3. Razlagajo naj ljudstvu pomen in pa ustroj obstoječih obrtnih, trgovskih in morariških šol in staršem priporočajo, da pošiljajo čim več zmožnih otrok v strokovne šole.

4. Izobraževalna društva naj skrbijo, da pridobijo čim več obrtnih in trgovskih vajencev, za katere naj ustanove posebne odseke za njihovo vzgojo in strokovno izobraževanje.

5. Izobraževalna društva naj povsod vzbujajo smisel in tehnični napredek domačih obrti, obstoječih kakor tudi novih. Skrbe naj za združno organizacijo teh obrti.

NARODNA IZOBRAZBA.

Mesto obolelega poročevalca č. g. župnika Fr. Finžgarja govori o »Izobrazbi naroda« dr. Jos. Puntar. V primeri z drugimi večjimi narodi je stopil slovenski narod med prve naobražene narode precej kasno. Zadnjih sto let velja njegovi probuji. Do l. 1848 je trajala njegova otroška doba, ko se je učil komaj brati in pisati, potem je nastopila mladeniška doba navdušenja in narodnih taborov do 1870; s prvim kat. shodom po 1890 pa se pričlenja doba mladega moža, ki si z resnim delom ustvarja lastni dom. Ta doba traja nekako do majniške deklaracije l. 1917. Imenujemo jo lahko — Krekovo dobo. Zakaj on ji je dal pečat s svojim delom v znamenju demokratične misli.

Za nas je nastalo takoj ob početku vojske prevažno vprašanje: Ali bo izobrazba našega naroda, naše ogromno izobraževalno delo zadnjih 30 l dobro prestalo svetovno krizo ali ne se pokaže, da smo za-

stojni delati za kulturni napredek med našim narodom? Danes si lahko in mirno odgovorjamo. Naš narod je dobro prestal preizkušnjo, zakaj plebiscit, ki ga je izvedlo slovensko žentstvo, je jasen dokaz za to. Dokaz je pa zlasti za vrednost dela, ki so ga vršila naša katoliška izobraževalna društva, zlasti naše mladinske organizacije. V obmejnih krajih bi nikdar ne bili zmogli deklaracijskega dela, če bi ne bile stale v prvih vrstah žene in dekleta, zbirajoče se v naših izobraževalnih organizacijah.

Drugo dejstvo pa, ki nam daje zadoščenje, je to, da se naši vojni ujetniki vračajo iz Rusije s poglobljenim duševnim obzorjem ter z bogato skušnjo, da je narod brez izobrazbe velik revež. Zakaj po izpovedbah ujetnikov stoji najslabši naš pastir neprimerno višje nad ruskim zanemarjenim ljudstvom. Trditev je edina, da rusko ljudstvo ni zrelo za boljševiški socialni red, da niti mi nismo še zreli za tak red. Narod brez izobrazbe je končno izročen le — tujemu vodstvu, tuji volji in terorizmu voditeljev.

Se eno je, kar nas navdaja z zadoščenjem: demokracija, na katere temelj je rajni doktor Krek naslonil vso našo izobraževalno organizacijo, je postala svetovno vojsko vodilno načelo za presnovo držav. Zmislil za socialne probleme se je širil po naših izobraževalnih društvi med širne plasti naroda. Tudi nasprotniki morajo danes priznati, da je bilo naše delo pravo in dobro!

Optimizem in idealizem je bil, s katerim smo vršili izobraževalno delo, neplačano je bilo in polno žrtv. Ali naj nas pri pogledu današnjih razvalin plaše težave, nas tlači dvom? Kako so posamezniki, odtrgani od doma in družine, prestali v jarkih in tujini svojo duševno krizo, o tem nam je malo še znanega. Klomiti ne smemo, optimizem in idealizem mora še dalje goriti v nas in množiti prepotrebne moči za delo v samostojni državi. Zakaj, demokracija zahteva izobraženih ljudi, vse politično delo dobi svojo redilno hrano le v izobrazbi naroda.

Bodimo optimisti in delajmo vsi, da dvignemo izobraženost naroda na še višjo stopinjo: to hoče naša državna samoodločba!

Po izvajanju govornikovem nastane kratka debata, ki jo vpelje predsednik zborovanja, češ da je govornik dobro naglasil, da le naobražen narod more biti vreden dobrot demokracije. Sodnik doktor Lavrenčič pripomni, da treba še to naglasiti vsem nasprotnikom našega dela, da so vodilne ideje naše S. K. S. Z. v tej vojni dočela prestale svojo preizkušnjo. Naš program, zlasti pa naslova »krščanska« — ni treba revidirati, dočim bo morala svobodomiselnost kultura precej pretrpeti svoje ideje.

ZENSKO VPRAŠANJE IN NJEGA REŠITEV.

Poroča ga. Ivanka Klemenčič.

Med raznimi vprašanji, ki so v vojni takorekoč čez noč dozorela za rešitev, je tudi žensko vprašanje. Ženska, ki so jo prej tako radi primerjali z bršljanom, ki more uspevati in se razvijati le ob trdni opori — ob moški strani, je v vojni nenadoma ostala sama sredi najtežjih razmer. Moški so odšli na bojišča, gospodarstva, delavnice, tovarne, prometni obrati, uradi in šole so ostali brez moških delavskih moči. Sedaj nihče ni vpraševal in debatiral o tem, ali je ta ali ona služba in delo za žensko primerna ali ne. Razmere in merodajni činitelji so žensko enostavno pozvali, naj povsod nadomesti moškega.

Danes je morda 90 odstotkov vsega žentstva v pridobitnih poklicih. Kakor stvari stoje, ne moremo misliti, da bi se te razmere po vojni kaj prida izpremenile. Danes se vprašanje ne glasi več: Ali je socialna emancipacija ženske dobra ali slaba, ali naj bomo zanj ali zoper njo. Danes gre enostavno za to, da skušamo to osamosvojitve uravnati tako, da bo imelo žentstvo in splošnost od nje čim največ koristi.

Materinstvo, prvi ženski poklic.

Stojimo na stališču, da je ženska v prvi vrsti ustvarjena in poklicana za materinstvo. Stvarnik je njeno srce ustvaril tako, da je srečna in najde pokoj le tedaj, ako dela, ako skrbi, ako se žrtvuje za druge, ako ima koga, komur more pokloniti vso svojo ljubezen. Tako jo je Stvarnik usposobil za mater, za odgojiteljico in vzgojiteljico človeškega rodu, za temeljno moč vsega gospodarstva: za gospodinjstvo.

Ženska, ki ostane sama, ki se ne poroči, se čuti ogoljufana za svoj življenjski namen, za svojo življenjsko srečo. Samo ženska, ki se je iz vsega početka pristo- voljno in enkrat za vselej odrekla zakonski sreči in se posvetila izključno nadzemskemu ciljem, to je redovnica, je varna pred tem razočaranjem.

Socialne razmere in materinski poklic.

Tej veliki naravni resnici pa stoji nasproti dejstvo, da je sploh veliko več

žensk na svetu nego moških — posebno velja to sedaj — in da razen tega veliko moških ostane neporočenih. Tako velik del žentstva sploh ne more priti do zakona. Pravzaprav pa nobeno dekle, ki nima premoženja, ne more z gotovostjo računati na to, da bo dobila moža po svojem srcu — a močiti se samo zato, da se omoži, moramo pač vsakrati odsvetovati. Ali naj se vsa ta dekleta to je ogromni del ženskega naraščanja, kljub temu navezujejo izključno na misel o zakonu, ali naj jim mine vse življenje v praznih nadah, ali naj bodo izpostavljene bedi in odvisnosti od drugih ali pa celo — sramoti?

Razen tega moramo upoštevati, da je mnogo žensk tudi v zakonu prisiljenih služiti kruh sebi in družini; saj je bilo že leta 1913. torej pred vojsko, 55 odstotkov omoženih žensk zaposlenih v pridobitnih poklicih! Mnogo vdov ostane po močevi smrti neprekrbljenih ali vsaj deloma navezanih na svoj lastni zaslužek. Isto velja o ločenih ženah. Končno ne smemo prezreti, da se delokrog gospodinjstva vsled napredujoče tehnike čim dalje bolj krči. — Obleko, svedavo in vse druge prerazne potrebščine vsakdanjega življenja, ki so jih prej izdelovale pridne roke gospodinj, izdelujejo zdaj stroji, tovarne. A ne samo to, marveč tudi razna vsakdanja dela v gospodinjstvu čim dalje bolj prevzema obrt s svojimi tehničnimi pripomočki: čiščenje perila in obleke in celo snajenje stanovanj ni več povsod opravek domačih ženskih delavskih moči. Tudi s hrano v mirnih časih gospodinja ni imela več tolikih skrbi, ker je dobila vse sproti in ji ni bilo treba nabavljati in oskrbovati velikih zalog. Gotovo bo po vojski šel razvoj v tej smeri dalje. Seveda je in ostane za ženo v gospodinjstvu kljub vsemu še vedno dovolj dela, a to delo ni več tako, da bi ji moglo dajati notranjega zadovoljstva in npravo oporo, ki je v sivi vsakdanjosti zlasti slabotnejšim značilnem tako nujno potrebna.

Iz vseh teh dejstev nastaja moderno žensko vprašanje, ki nujno zahteva rešitve. Ta rešitev naj bo temeljita.

Vsaka ženska naj se izuči za pridobitni poklic.

Vsako dekle naj se iz vsega početka pripravi in izuči za kak pridobitni poklic. Izvzela naj bodo premožnejša kmeška dekleta, ki imajo še največ nade na možnost. Le-ta naj se kar najbolje izvežbajo v gospodinjstvu in kmetijstvu, da bodo v vsakem slučaju sposobne, če treba tudi samostojno voditi gospodarstvo. Vsa druga dekleta naj se takoj po dovršitvi ljudske šole posvetijo izobrazbi za kak pridobitni poklic.

Treba bo le izbiri poklica posvečati večjo skrb in gledati na to, da si bo vsako dekle izbralo poklic, ki je njenim duševnim in telesnim zmožnostim najbolj primeren.

Dalje bo pa treba skrbeti, da se dekleta za izbrani poklic tudi čim najtemeljitejše izobrazijo. Dekle naj bo v svoji stroki tako podkovano, da bo svoj poklic z veseljem in zadovoljstvom izvrševala. V to pa treba šol, pred vsem nadaljevalnih, potem pa gospodarskih, kmetijskih, obrtnih, raznih srednjih in visokih šol. V kolikor take šole že obstoje, naj bodo brez omejitve dostopne tudi ženskam — pod enakimi pogoji seveda kakor moškim. Kjer teba, naj se ustanove nove šole. Opozorila bi zlasti na potrebo ženske socialne šole na našem jugu. Tu naj bi se ženske s primerno predizobrazbo izšolale za socialne poklice: uradnice v posredovalnicah in posve-tovalnicah za ženske poklice, v strokovnih in dobrodelnih društvi, pa tudi kot čistilne, stanovanjske in policijske nadzornice itd.

Izenačenje ženskih plač z moškimi.

Pošteno delo pa zahteva tudi pošteno plačilo. Krivdina, slaba plača ubija vselej do dela, do poklica tudi v najidealnejšem človeku. Enaka mera za žensko in moško delo, ako je sicer enakovredno! Ta zahteva je v interesu moških samih in splošnosti, ker bo drugače ženska vedno pritiskala na moške plače in delala moškemu umazano konkurenco. To načelo je med delojemalci že večinoma prodrlo in malo je strokovnih društev, ki bi se branila sprejeti ženske kot polnopravne člane. Le delojemalci se izenačenju ženskih in moških plač krčevito upirajo — iz zelo umljivih razlogov. Treba bo skrajno dosledno izvedenega solidarnega boja in organizacije moških in ženskih na celi črti, da se ta odpor končno zlomi.

Tako bi bili potem dani glavni pogoji, da bo tudi neporočena ženska našla v življenju vsaj nekaj sreče.

Priprava na materinski poklic.

Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti na glavni in prvi ženski poklic — na materinstvo. Najsi tudi z gotovostjo ne more računati na zakon nobeno dekle, vendar se mora vsaka pripraviti nanj. In če smo prej zahtevali resne in temeljite priprave in izšolanja za pridobitni poklic, koliko bolj moramo to zahtevati šele za materinski poklic!

Ni težje in tako odgovornosti polnega poklica, kakor je zakon. Le najboljši možje in najboljša dekleta so komaj dobri dovolj za zakonski poklic. Saj morata biti oče in mati odgojitelja in vzgojitelja novega človeškega rodu, biti morata učitelja otrokom, svedenika v družinskem svetilu in obenem delavca in gospodarja.

Zahtevati moramo, da se vsako dekle brez izjeme že v ljudski in potem v nadaljevalni šoli uči vsega, kar mora znati mati in gospodinja: šivati, kuhati, pospravljati; kasneje naj se uče negovati dojenčke in bolnike ter vzgajati otroke. V šoli dobijo še letos nekdo priporočal, naj se od vsake neveste zahteva izpričevalo, da je dovršila kak pedagogični tečaj. Na Nemškem gredo še dlje in prav resno delajo na to, da se za dekleta uvede takomenovano »službeno leto«, kakor je za moške uvedena vojaška služba. Vsako dekle bi moralo eno leto odslužiti v raznih socialnih in zdravstvenih zavodih-domovih za dojenčke, otroških zavetiščih in vzgojevaliških, hiralnicah, bolnišnicah itd. S praktičnim delom bi bil združen tudi teoretičen pouk. Tako bi vsako dekle že pred zakonom pogledalo iz oči v oči velikim in resnim dolžnostim življenja in se globoko zavečlo ženskih materinskih nalog. Pa tudi izvrševanje pridobitnega poklica je dobra priprava na zakon, ker resno delo in resne dolžnosti zresne, pogloblje in utrdijo značaj.

Tako bi si končno vzgojili matere, o katerih je rekel Leon XIII.: Dajte mi vzornih mater, pa bom svet prenovil!

Zakon in ženski pridobitni poklic.

Sedaj nastane vprašanje: Ali naj žena tudi v zakonu izvršuje svoj pridobitni poklic? Mnenja so v tem precej edina: Nikakor ne! Dvema gospodoma se ne more služiti. In če že vsak pridobitni poklic zahteva celega človeka, koliko bolj še materinski! Na vsak način moramo želeeti, da se mati vsaj dokler so otroci majhni, to je prvih 15 let zakona, popolnoma posveti materinskemu dolžnostim.

Seveda, kjer je sila, kjer morez zaslužek ne zadostuje, tam se mora pač tudi žena vpreči v pridobitno delo. Toda idealno tako stanje ni in čim manj bo takih družin, tem bolje.

Vrednost ženskega dela v gospodinjstvu.

Ako pa zahtevamo, da se žena vsa posveti materinskemu poklicu in hočemo, da bo to tudi vselej z veseljem storila, je pa treba, da najde žensko delo v družini tudi razmeram primerno priznanje in realno vrednost. V prejšnjih dobah, ko je dom domalega vse življenjske potrebščine produciral sam, je imela gospodinja vse zaloge v svojih rokah in je z njimi vsobodno razpolagala. Sedaj pa, ko je treba vse kupiti, je žena, ki ne izvršuje pridobitnega dela, v vsem odvisna od svojega moža. Karkoli rabi: obleko, klečuk, čevlje, predpasnik ali boro vlasnico, za vse mora prosi moža. Saj kjer je mož izpreviden in blaga duša, žena svoje gospodarske odvisnosti ne čuti posebno. A večina mož je mnenja, da uživa žena v zakonu pravzaprav milostino, da mož odstopi ženi od svojih dohodkov, če in kolikor hoče. To stališče je v sedanjih razmerah nevarljivo.

Prvo kakor drugo je poniževalno in nesprejemljivo. Žena mora dobiti pravico do primerne deleža iz moževih dohodkov za svoje osebne potrebe. To ni nič novega več, saj je švica že pred leti uvedla tako postavbo.

(Konec prihodnjic.)

Predlaga sledeče resolucije, ki se glasno sprejmejo:

L.

Žensko vprašanje, ki ima svoj vir v nasprotju med socialnim stališčem, ki ga ženski predpisujeta zakon in tradicija, ter zahtevami, ki jih stavi nanjo sedanji čas, je tudi v naših deželah postalo pereče. Pri njega rešitvi mora v čim večji meri sodelovati žentstvo samo.

V to svrhu je potrebno, da se med Slovenci razmahne moderno žensko gibanje, v katerem naj se izkristalizuje žensko stališče nasproti vsem vprašanjem, ki tičejo žentstva neposredno ali posredno: iz-zore naj ženske etične, socialne, javno-pravne in politične zahteve.

Katoliško misleče slovensko žentstvo naj v tem nastopi iniciativno; ustanovi naj se splošno katoliško slovensko žensko društvo, in sicer če mogoče v okviru Ž. K. S. Z., ki naj se pozivi in primerno preo-snuje.

Ta organizacija naj potem oživljuje razne socialne ustanove in naprave za ženske.

Obzoru Ž. K. S. Z. se naroča, naj nemudoma ukrene vse potrebno, da začne čim prej izhajati slovenski ženski list s katoliško smerjo.

V narodno-kulturne svrhe naj se katoliško misleče slovensko žentstvo organizira v naši splošni ljudski izobraževalni organizaciji S. K. S. Z.

Vse naše žene in dekleta naj pristopijo ženskim odsekom slovenskih katoliških izobraževalnih društev.

ženske odseke naj, kjer le mogoče, vodijo ženske same; zato naj se na vsak način pridobe za društveno delo učiteljice in druge izobraženke.

Prirajajo naj se posebni tečaji za izobrazbo društvenih voditeljic.

Dekleta pod 18 leti naj brez resnične potrebe ne hodijo v mestne službe. Za služkinje naj se ustanovi starostno podporno društvo. Vodstvo brezposelnih zavodov naj se poveri v to svrhu izobraženim močem.

Za ženske na deželi naj se uvedejo zimski poučni tečaji za razne panoge domače obrti.

V razpravi poudarja šentjanski župnik Bajec: Ena najvažnejših nalog S. K. S. Z. je ljubezen do rodne zemlje. Važno je vprašanje izseljevanje deklet z dežele v mesta. Premalo ljubezni smo vtisnili dekletom do rodne zemlje, do kmečkega dela, ki je častno in lepo. Temelj našega rodu je naša kmečka žena. (Burna pohvala.)

Sodnik dr. Lavrenčič: Ko smo videli, da je vera v nevarnosti, je žena odločno nastopala. Zdaj je pa v nevarnosti domovina. Zato borimo boj za domovino.

Deželní poslanec Škulj poudarja, kako važen je pomen verske izobrazbe v izobraževalnih društvih. Z izobraženim ženstvom moramo priti v Jugoslavijo. Naj se prireajo predavanja po društvi. S. K. S. Z. naj poživí ženske oddelke v k. s. izobraževalnih društvi.

Predsednik prof. Dolenc naglašja, da se mora poživiti »Društveni Vestnik«.

Urednik Smodej: Pri nas na Koroškem je slonelo narodno delo skoraj izključno na ramah naših žensk, kljub temu da niso imele narodnih šol. Zasluga S. K. S. Z. je, da se je organizirala po zaslugi dr. Kreka v k. s. društvi ženska. Na Koroškem se rekrutira narodno žensko iz vrst S. K. S. Z., druge ne pridejo niti v poštev.

Volitev odbora.

Soglasno se je izvolil nato sledeči osrednji odbor S. K. S. Z.: dr. Izidor Cankar; pisatelj Finžgar; kanonik dr. Kimovec; Anton Komljanec; profesor Mazovec; dr. Jakob Mohorič; Moškerc; urednik Pestotnik; Jožef Pirc; Vekoslav Vrtovec; stolni vikar Zabret; Albin Zajec. Namestniki so: dr. Debevec; posl. Gostinčar; dr. Puntar; Jožef Rutar. Odbor se bo še konstituiral.

Ženski odbor se je konstituiral in si izvolil za predsednico gđ. Cilko Krek.

Taylorjev sestav.

(Dolje.)

Iz tega kratkega opisa je razvidno, koliko časa, ki bi se sicer potratil z nesmotreno hojo sem in tja, z iskanjem potrebnega materiala, orodja za obdelavo, potrebnih risb in njih študiranja, se prihrani s pravilno porazdelitvijo dela na posamezne moči. Razbremenitev mojstrov vpliva blagodejno na redni razvoj obrata.

Kakor je iz prejšnjega razvidno, se vrše vsa nakazovanja dela potom posebnih tiskovnih. To razporedbo dela vodi poseben uradnik, ki se imenuje preglednik. Že ime samo pove, da mora imeti popoln pregled o vsem obratu v delavnicah ter zaposlenju posameznih strojev in delavcev. V njegovi pisarni visi velika deska, na kateri so zaznamovani vsi stroji po številkah. Poleg vsake številke stroja so pritrjene tri kljčke, na katerih vise zaposilni listi, ki nam povedo, katero delo je ravno v stroju, katero na to sledi in kedar bo stroj zopet prost, torej zmožen sprejeti novo delo. Na ta način je nemogoče slučaj, da bi se kako delo ne moglo vršiti, ker bi bil za to določeni stroj s kakim drugim delom zaposlen. Preglednik ima zaposlenega pisarja, katerega naloga je izvršiti pismena povelja posameznim nastavljenecem na njegovo odredbo. Vsi ti nakazovalni listi se shranijo v skupni knjigi, dokler ne pride čas, da gre delo v izvršitev.

Tako Taylorejev sistem skrbi, da je delo duševno že več dni preje popolnoma v podrobnosti dovršeno, predno pride do fizične izvršitve. Lahko bi delili obratovanje, organizirano po tem sistemu, v strogo duševni in strogo fizični del.

Prvi del se vrši v pisarnah, drugi v delavnicah. Naročilo, ki pride s pošte direktno v trgovski oddelek, preroma mnogo pisalnih miz po gotovem redu. Vsak uradnik zabeleži v svoje knjige, kar spada v njegov delokrog. Na listini, ki se izgotovi za vsako naročilo posebej, je polno majhnih rubrik, kjer vsak uradnik, ko je izvršil svoja predela ali beležke za tisto naročilo, zaznamuje to v svoji rubriki z označbo dneva, ure ter s svojim podpisom. Tako si n. pr. oskrbnik surovin že vnaprej zaznamuje tisto množino materiala, ki je na listini označeno. S svojim podpisom v rubriki jamči, da je surovina za omenjeno naročilo pripravljena. S tem je izključena vsaka možnost, da bi materiala ne bilo na razpolago, ko prično z delom. Eno izmed najvažnejših mest v Taylorejevem sistemu zastopa sigurno raz-

deljevalec dela. Tukaj ne mislimo na uradnika, ki skrbi za pravilno razvrstitev dela v delavnicah, o katerem smo že govorili. Razdeljevalec dela namreč porazdeljuje delo po strojih in delavnikih, katere smatra kot najbolj pripravne in zmožne za določeno delo. Te razdelitve pa ne vrši poljubno, ampak se mora ozirati na pregledne sezname strojev in delavcev, katere stroje ima na razpolago glede velikosti in posebnosti del in kateri delavci so kvalificirani kot specialisti za določena dela. Da pa tako porazdelitev lahko izvrši, mora prvotno naročilo razdeliti na toliko manjših del, dokler ne more posameznega odlomka odkazati enemu stroju in delavcu. Za izvršitev takega razkosavanja prvotnega naročila (n. pr. kak kompliciran predmet) pa je potrebno veliko strokovnega znanja, bodisi glede konstrukcije kakor tudi glede izdelave same. V delokrog tega uradnika spada tudi izpolnitev navodilnih ali izvrševalnih listov. V teh inženir razlaga delavcu pismenim potom, kratko in jedrnatno označeno po zaporednih številkah, kako naj prične z delom, kaj naj sledi na to, kako globoko naj zareže ali odreže itd., z eno besedo, on že vnaprej izvrši to, kar po naših tovarnah mojstri ustmeno razlagajo delavcu takrat, ko bi se imelo delo že pričeti ali ko je morda že napačno načeto ali celo že skoro popolnoma izkvarjeno. S pomočjo takih navodilnih listov, ki jih ima delavec ves čas svojega dela pred seboj, je izključena vsaka individualna izvršitev dela, izključena pomota in zajemena sigurnost, da bo delo gotovo v natančno za to določenem času ali celo nekoliko preje.

Določitev časa, koliko naj rabi delavec za gotovo delo, oskrbi zopet drugi uradnik, ki ima v ta namen dve ali več podrejenih moči, ki se ves čas pečata s samim raziskavanjem in računanjem časa za posamezna podrobna dela, in sicer vse le na podlagi praktičnih izkušenj. Nabrano tvarino odda svojemu predstojniku, kateri rezultate strokovno uporabi pri določitvi časa posameznega tekočega dela.

Kakor je razdeljevalec dela važen radi pravilne uporabe strojev in delavskih moči, tako je določevalec časa važen za pravilno izrabo strojev, predvsem pa delavskih moči. On je kriv velikega izsesavanja fizičnih moči, ako vzame pri določitvi časa za normalno izkrajši čas, v katerem je možno delo izvršiti. Ta uradnik je po večini kriv vsega zabavljanja, ki se vedno ponavlja proti Taylorevem sistemu in ga na ta način diskreditira. On določa tudi takozvano časovno premijo, ki naj delavcu nudi večji zaslužek in ga na ta način vzpodbuja k hitrejšemu delu. Sistem zahteva, da delavec ne dela prehitro in ne prepočasi in skuša varovati fizične moči delavca pred prehitro izrabo. Zato mora uradnik določiti časovno premijo, da preko tiste svote ne dobi plače za svoje delo, čeravno bi preje končal in bi mu po ključu pripadala večja svota. Čas se zaznamuje v desetinkah ur, kar je za računanje veliko enostavnejše kot pa minute. Tako je torej ena časovna enota enaka 6 minutam.

Tak način plačevanja oddanega dela je Taylorevem sistemu samo sredstvo v dosegu svojega cilja — zvišanje produkcije na najvišjo možno stopnjo, a da pri tem vendar ne trpi kakovost izvršenega dela in prehitra izraba delavskih sil.

Finančni odsek

se je včeraj popoldne zopet sešel. Predsedoval je načelnik dr. pl. Loewenstein.

Pred prehodom na dnevni red je objavil posl. Jarc predlog, naj se najprej vrši debata o podraženju moke in finančni minister pozove, naj pojasni svoje stališče nasproti razlikam pri nakupu rumenčnega, ukrajinskega in ogrskega žita.

Posl. Teufel (nemški radikalec, divjak), je predlagal, naj finančni odsek svoja posvetovanja tako dolgo prekine, dokler vlada ne predloži finančnega načrta, iz katerega bo neoporečno razvidno, da namerava državne potrebe omejiti na znojlivo mero in poskrbeti za pokritje.

Kršč. soc. posl. Fink želi, naj se o Teuflovem predlogu glasuje v ločeno dva dela: o pozivu vladi, naj predloži finančni načrt in o odgodenju finančnega odseka.

Ministrski predsednik pl. Hussarek priznava, da sedanje davčne predloge niti oddaleč ne pokrivajo državnih potrebščin. Prvi prihodnji cilj mora biti, da se potom davkov spravi s sveta vsaj tekoči primanjkljaj (1900 milijonov kron). Ne bo raziskaval, ali je tekom vojne sploh mogoče urediti državno gospodarstvo, toda red v tekočem poslovanju se pa mora doseči. Ob nastopu sedanje vlade je Lilo popolnoma jasno, da morajo sedanjim davčnim predlogom slediti drugi, ki se že izdelujejo in se bodo zbornici pravočasno predložile; pravi veliki finančni načrti pa mora ostati pridržan času po vojni. Sedaj velja le eno: proč s papirnim gospodarstvom! Dokler bomo gospodarili z listki, bodo stvari čimdalje hujše. Zato poziva odsek na resno delo.

Finančni minister baron pl. Wimmer je izjavil, da nima izvajanjem ministrskega predsednika ničesar dodati.

Posl. Miklas (kršč. soc.) tudi predlaga ločeno glasanje o Teuflovem predlogu.

Češki posl. Funk predlaga, naj se današnja seja finančnega odseka odgodi, dokler se se snide zbornica.

Pri glasovanju je bil prvi del Teuflovega predloga sprejet, drugi, glede odgodenja odseka, pa s 24 proti 14 glasovom odklonjen. Za odgodenje so glasovali Ukrajinci, Jugoslovani in Čehi ter posl. Teufel in Hummer, proti pa nemški nacionalci, krščanski socialci, socialni demokrati in Poljaki.

Funkov predlog je bil odklonjen z vsemi proti enemu glasu.

Nato je odsek rešil vladno predlogo o davku na peneča se vina (poročevalec Miklas).

Danes ob 10. uri dopoldne zopet seja.

Vojnogospodarska komisija

je 10. t. m. nadaljevala razpravo o preskrbi za ljudske sloje. Prokurist Löwy je naglašal nasprotje industrije napram trgovini. Iz tovarn je mogoče dobiti blago le potom tajne kupčije. Uvoz perila iz Švice je delalo finančno ministertvo največje težave. Vojno ministertvo je, kakor se sliši, stare vojaške čevlje in uniforme, ki naj bi se bile porabile za ljudsko obleko, prodalo nekemu konzorciju. — Posl. Einspinner je zahteval, naj prevzame upravne stroške za preskrbo ljudske obleke finančno ministertvo. Papirne in napol papirne tkanine za delavne ljudi niso primerne. Kazni za velike dobičkarje so veliko prenizke. — Načelnik je povzel zahteve vseh govornikov in ustanovil, da se vsi strinjajo v tem, da mora vlada prevzeti upravne stroške v preskrbi ljudstva z obleko. Vojaska uprava naj pregleda svoje zaloge in morebitne preostanke odstopi ljudstvu. — V prihodnji seji bo na dnevnem redu točka: Kože in usnje.

Boji z Italijani.

Dunaj, 10. septembra. Uradno:

Na mnogih mestih italijanske fronte se je na obeh straneh pomnožilo delovanje poizvedovalcev.

Načelnik generalnega štaba.

Italijanska meja zaprta.

Chiasso, 10. septembra. (Kor. urad.) Italijansko mejo so zopet zaprli.

Bitka na Francoskem.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 10. septembra. Uradno:

Pri delnih napadih sovražnika severno Merckemu in severovzhodno Yperna so mu ostali manjši deli jarkov.

Na obeh straneh ceste Péronne-Cambrai nadaljuje Angleži svoje napade, katerih glavni sunek je bil namenjen proti Gouzeaucourt in Epéhyju. Sovražnika smo odbili. Omagali so tudi novi napadi, s katerimi je izpadel sovražnik zvečer iz gozda Havrincourt in južno ceste Péronne-Cambrai.

Delni napadi v Holnonskem gozdu (jugovzhodno Vermanda) in ob cesti Ham-St. Quentin.

Naše prednje čete, ki smo jih v predzadnji noči umaknili od Crozatskega prekopa, so bile včeraj zahodno črte Essigny-Vendeuil se s slabimi sovražnimi poizvedovalnimi oddelki v stiku.

Delni boji so se bili južno Oise, topništvo je delovalo severno Ailette.

Med Ailetto in Aisno se je razvil proti poldnevni topovski boj do večje sile. Silni, do večera večkrat ponavljani napadi sovražnika, so omagali. Braniborski grenadirji so se pri njih obrambi posebno odlikovali.

Med Aisno in Veslo smo odbili sunke Francozov. — Uspela so lastna podjetja vzhodno Reimsa, jugovzhodno Parooya (ob lorenski fronti) in na Dollerju.

Berlin, 10. septembra zvečer. Uradno: Južno ceste Peronne — Cambrai smo odbili ponovljene napade Angležev na obeh straneh ceste Ham — St. Quentin pa francoske napade.

pl. Ludendorff.

Francosko poročilo.

8. septembra zvečer. Tekom dne so naše čete severno Somme iznova napredovale. Vzeli smo Fluquiers in Happoncourt. Vzhodno navedene vasi smo osvojili Le Hamel. Južno Somme se je sovražnik posebno trdovratno branil v bojih severno in vzhodno St. Simona. Avesne, ki so ga napadli Nemci in deloma zopet vzeli, smo z ljutim bojem zopet vzeli in ugrabili 100 ujetnikov. Polastili smo se Artempa (severovzhodno St. Simona). Na obeh bregovih Oise smo vzhodno Forgmera in zahodno Serraisa pridobivali tal.

9. septembra popoldne. Severno Somme smo razširili svoj uspeh vzhodno Avesne proti Clastresu in smo posebno zasedli vasio La Motte. Naši oddelki so prekoračili nasproti Liezu Crozatski prekop. Med Oiso in Aisno je značilna noč silno protiučinkovanje sovražne artiljerije in pehote. Odbili smo pri Laffauxu dva nemška protinapada, sovražnik nam je prepustil 80 ujetnikov različnih polkov. V Champagni so izvedli Francozi pri gori brez imena presenetljiv napad in ugrabili ujetnike. Izjavil se je sovražni napad vzhodno Auberville.

Angleško poročilo.

London, 8. septembra zvečer. Na južnem delu bojišča so naše čete zdaj prikorakale v ozemlje obrambnih postojank, ki smo jih zgradili proti nemški ofenzivi meseca marca. Sovražnik se v teh pripravljenih postojkah brani s pomnoženo silo. Danes so se bili na raznih točkah boji. Naše prednje čete napredujejo in so pridobivale tal proti Vermandu, Hesbécourt in Epéhyju.

Krajevne sovražne napade smo odbili 8. t. m. jugovzhodno Ploegsteerta in vzhodno Wulverghema. Z ostale angleške fronte se nič ne poroča, kar bi bilo posebno važno. Število ujetnikov, ki so jih ugrabile angleške čete v prvem tednu mesca septembra, presega 18.000.

London, 9. popoldne. Tekom minule noči smo severno Arleux-en-Gehalle z uspehom odbili sovražni sunek. Druga ne moremo poročati, kakor o delovanju topništva na raznih krajih, posebno blizu ceste Arras-Cambrai in v odsekih prekopa La Bassée in pri Ypernu.

London, 9. septembra. Reuter poroča: Angleži napadajo med Scarpo in Oiso Gouzeaucourt. Francozi stojijo zdaj štiri milje od St. Quentin. Francoske konjeniške patrulje napredujejo v bližini La Fere.

Princ Albert Saški-Weimarski padel.

Berlin, 10. septembra. (K. u. Wolff.) V zadnjih bojih na zahodni fronti je padel princ Albert Saški-Weimarski, ritmojster polka »Königin« št. 2. Raini princ je sin princa Viljema Saškega-Weimarskega, ki živi v Heidelbergu.

Nove ameriške čete.

London, 9. septembra. (K. u.) Lord Milner je odgovoril nekemu amerškemu dopisniku, ki mu je rekel, da sodijo nekateri ameriški krogi, da zdaj vsled novih uspehov na zahodni fronti ni nujen pospešeni prevoz čet. Dogodki nas uče, da je ravno nasprotno resnično. Vojske ne dobimo, če odnehamo z naporom. To tiče vse zaveznike. Ameriška moč, kakor je tudi velika, more privedi do odločitve le, če se pridruži močem evropskih zaveznikov, ne pa, če stopi na njih mesto. Z vojaškega vidika so uspehi brez vsake vrednosti, če jih ne izkoristimo. Da bomo želi sad uspehov, ne smemo sovražniku dati miru.

V Moskvi usmrtili 2000 oseb.

Moskva, 9. septembra. (Kor. ur.) Potem, ko so izdali v Moskvi dekret o terorizmu, so usmrtili približno 2000 oseb. V Petrogradu so jih še več usmrtili. Iz province prihajajo lakonične brzojavke, kakor: »Nižni Novgorod se trese« ali »V Tuli se resno nastopa«. Istočasno narašča protiteror. V Petrogradu so prišli do 70 socialnih revolucionarjev, ker so pripravljali napade na voditelje boljševiške armade.

Moskva, 9. septembra. (Kor. ur.) Časopisi opravičujejo aretacije angleških in francoskih zastopnikov sklicujoč se na okolnost, da niso pripoznali republike sovetov in da zato niso imuni. Socialisti in menševiki so protestirali pri vladi sovjetov proti terorju.

Angleži aretirajo boljševike.

Amsterdam, 10. (K. u.) »Algemeen Handelsblad« poroča iz Londona, da so zaprli še tri zastopnike boljševikov, Litvinovih sovražnikov.

Angleži in Francozi umaknili svoje čete iz Mandžurije.

Berlin, 10. švicarski listi poročajo: Japonski vrhovni poveljnik je naznanil, da so umaknili Angleži in Francozi svoje čete iz Mandžurije.

Na Murmanu.

Basel, 10. septembra. »Morningpost« poroča iz Arhangelska: Zavezniki utrjujejo Arhangelsk in murmansko obal. Ukrepajo vojaštva so zlomili odpor prebivalstva.

Mobilizacije na Murmanu.

Petrograd, 7. septembra. Angleži mobilizirajo s silo vse može v starosti 18 do 40 let.

Japonsko poročilo.

Tokijo, 2. septembra. (Kor. ur.) Uradno: Japonska konjenica je napadla 29. avgusta pri Krasnojarsku sovražne transporte, ki so korakali v spremstvu 500 pešcev ob reki Usuri ter so jih razkropili. Sovražne izgube so težke. Imeli smo dva ranjenca.

Tokijo, 2. septembra. (Kor. ur.) Polradno se poroča: Semenovov oddelek je rekoračil reko Onon. Sovražnik se je maknil proti severu in nam prepustil 600 oz.

Politične novice.

— Spor med Dunajem in Budimpešto zaradi Hrvatske. Iz dobro informiranih rogov poročajo »Jutarnjemu listu«: Interes Dunaja se nagiba Hrvatski, dočim sega nteresa Budimpešte dalje preko Save na Bosno in Hercegovino. Budimpešta ne bi rada videla spremembe na Hrvatskem, dočim zahteva Dunaj spremembo in sicer v radikalni smeri. Na celi črti si nasprotujejo jasprotni interesi, nazori in razumevanja. Hrvatska je postala središče interesa in tarsišče, iz katerega je izšel spor. Dunaj zahteva in sicer z najprijaznejših mest, naj pride na Hrvatskem do nove orientacije, čemur se v Budimpešti na čelu z Wekerlejem najodločneje upirajo in nasprotujejo. Situacija, ki bi nastala z udeležitvijo dunajskih želja, je nerazdružljiva z idejo edinstvene mažarske države in z ustavnimi tradicijami mažarskega liberalizma. Spor je zaradi tega očit. Če zmagaja Dunaj, potem pride na jugu do krize, ki bi infekcijsno delovala tudi na Ogrsko.

— Kupčija z Bosno in Hercegovino. Ogrski politični krogi dementirajo vesti, ki se širijo v Avstriji, namreč da pomeni imenovanje Spitzmüllerja za skupnega finančnega ministra rešitev Bosne in Hercegovine za Avstrijo. Glede vprašanja pripadnosti Bosne in Hercegovine obstojita dva načrta, ki sta oba v korist Ogrske. Po enem načrtu naj bi se Bosna in Hercegovina združila neposredno z Ogrsko, po drugem načrtu bi pripadla skupno z Dalmacijo Hrvatski, zato pa bi morala odstopiti Hrvatska tri županije, ki dele Ogrsko od Jadrana, Ogrski.

— Delegacije se še ne skličejo. V pogovoru z raznimi nemškimi poslanci je zunanji minister grof Burian izjavil, da za enkrat politični položaj za sklicanje delegacij še ni primeren, pač pa se bo grof Burian večkrat pogovoril s predsednikom delegacije in drugimi vodilnimi politiki v tej korporaciji.

— Slovesno praznovanje godu sv. Vavla na Češkem. Tajništvo združenih češko-katoliških strank je izdalo oklic, v katerem pozivlje, naj se letošnji god sv. Vavla z ozirom na velepomembni čas praznuje kar najslovesneje. Slovesnost naj se obhaja v znamenju vere v samostojnost češke države, ki jo izraža narodna deklaracija. Češki svetovavlaški ideal se bliža veliki in svečani uresničitvi. Naj se narodni praznik povsod obhaja z zvonjenjem, službo božjo, slavnostnimi izprevidi in govori ter javnimi shodi.

— Razdelitev Češke. V poučenih pravih krogih pravijo, da izide naredba o razdelitvi Češke v približno 14 dneh.

— Poljska parlamentarna komisija je imela 9. septembra v Krakovu pod predsedstvom dr. Tertila sejo, v kateri so razpravljali o splošnem položaju. Komisija je sklenila, da bodo Poljaki, ne da bi hoteli s tem segati v sklep plenuma Poljskega kola, v finančnem odseku glasovali za vladne predloge. Stališče v plenumu poslanske zbornice bo odvisno od nadaljne izpolnitve postulatov Poljskega kola. — Predsedstvo Poljskega kola ima sejo 12. t. m. v klubovih prostorih v parlamentu.

— Počasni smo. »Wiener Zeitung« priobčuje razglas dunajskega policijskega ravnateljstva o zaplembi dr. Koroševih razglednic, ki jih je bil izdal »Ilustrovani Glasnik« v Ljubljani.

— Imenovanje hrvatskih sekcijskih načelnikov. Iz Zagreba poročajo, da se te dni pospeši sankcija za volilno reformo in da bo pošta imenovana poslanca Poljak in Paleček za sekcijska načelnika. Nato odstopi hrvatski ban Mihalović prostovoljno, a njegov naslednik bo na vsak način vzel iz vrst hrvatsko-srbske koalicije.

— Posl. Mastalka je naznanil zborničnemu predsedniku dr. Grobu, da preklicuje svoj odstop kot poslanec; poslaniški mandat ohrani, pač pa polaga svoj mandat kot član kontrolne komisije za državne dolgove. Namesto njega je vpoklican posl. Seitz.

— Grof Mihael Karolyi ne sme v Nemčijo. Grof Mihael Karolyi, ki je nameraval, kakor vsako leto, odpotovati v toplice Ippingen, svojega načrta ni mogel izvesti, ker mu je budimpeštanski generalni konzulat zabranil izstaviti popotne liste.

— Posveti italijanskih ministrov o avstrijskih narodnih vprašanjih. »Epoca« poroča, da se je pečal zadnji italijanski ministrski svet predvsem v vprašanju avstrijskih narodnosti. Sklepali niso ničesar. Dne 7. in 8. septembra so bile sklicane nadaljnje seje ministrskega sveta.

— Rojalistična propaganda v Franciji. »Humanité« trdi, da obstoja v Franciji močna propaganda, in objavlja v dokaz odlišne znamke z nadpisom: »Filip, vojvoda Orleanski, ki bo kralj Francije,« ki se, ka-

kor pravi, širi na fronti s pritrdilom oficijelnih krogov.

— Sestanek skandinavskih vladarjev. Nameravani sestanek skandinavskih vladarjev bo zboroval 26. septembra.

Dnevne novice.

— Pisarna »Kmečke zveze« za kranjski okraj se je otvorila v »Ljudskem domu« v Kranju. Pisarna je na razpolago vsem kmetovalcem kranjskega okraja, in sicer vsak ponedeljek od 9. do 12. ure dopoldne in od 1. do 4. ure popoldne.

— Na Planinski Gori se vrši romarski shod v soboto, 14. in v nedeljo, 15. septembra. Častilci Marijini, kraljice miru, so prijazno vabljeni!

— Osebna vest. Sodnik dr. Vladimir Golja v Radovljici je imenovan za okrajnega sodnika.

— Konec poletnega časa. Kakor se je sporočilo že ob uvedbi poletnega časa za leto 1918, se 16. septembra ob 3. uri jutraj zopet preide k normalnemu času in je torej treba kazalce vseh javnih ur pomakniti nazaj na 2. Ta prehod se je določil v noči od nedelje na ponedeljek, ker je ob tem času železniški promet najmanjši in se dá torej stvar najlažje izvesti.

— K poglavju — pomanjkanje perila. Skrbna hišna gospodinja mi pripoveduje: Imam perico, ki mi običajno vsak teden zgubi par komadov; celo rjuho, otročjo srajco, ali kaj drugega. Malokateri teden dobim vse stvari nazaj. Meni je hudo za dragoceno perilo, ker tega tekom enega leta ne bo več; hudo pa je tudi perici, ker — to ji rad verujem — ona ni kriva, da manjka moje perilo. Poštena je in verjamem ji. Ampak — tole je res in zelo verjetno: Prinese perilo drugi stranki. Pomotoma se je pomešal komad perila — recimo mojega, torej tujega — med perilo dotične stranke. Ta pa ni toliko poštena, da bi ga vrnila. Prilasti si ga in ga obdrži. Ne, to ni bajka; to je gola resnica! Veliko perila se tudi pokrade medtem, ko se suši. Če že teh tatov ni mogoče odvrniti od njihovega satanskega posla, naj bodo vsaj stranke tako poštene, da odvrnejo tuje perilo, če je pomotoma dobe.

— Odlikovanje. Cesar je odlikoval vpok. pisarniškega nadoficijala goriške okrožne sodnije, M. Neffata, sedanjega voditelja okrajnega zavarovalnega oddelka c. kr. voj. zaklada za vdove in sirote v Litiji, z vojnim križcem za čisto zaslugue tretjega razreda.

— Delitev kart za kadilce in tobaka na deželi. Finančno ravnateljstvo nam pošilja: Vsled izrednih tehničnih težkoč se je zakasnila izdaja kart za kadilce in delitev tobaka za štiritedensko dobo od dne 5. avgusta do 1. septembra 1918, tako da bo na deželi mogoče šele koncem bodočega tedna s tem pričeti. Podrobnosti delitve se bodo pravi čas razglasile. To kratko dobo bodo pač še potrpekli kadilci, saj se medtem ustaria red, ki bo v prvi vrsti njim samim v prid. Ako bi se kontingent za avgust razdelil brez kart, bi se težkoče njih vpeljave pomnožile. — Druga delitev tobaka na karte bo takoj sledila prvi, tretja pa se bo že vršila redno.

— Čebelarji, ki so naročili sladkor za čebele pri čebelarški podružnici v Kranju, naj pošljejo čimprej denar g. šontarju Primožu v Kranju.

— Škofovsko čast je podelil papež Benedikt XV. dvornemu župniku dr. Ernestu Seidlu. Kanonični proces bodo izvedli 14. t. m. v apostolski nunciatu na Dunaju; kmalu potem ga bodo posvetili v škofa. Dr. Ernst Seidl je bil rojen l. 1872., v duhovnika je bil posvečen leta 1895.

— Učiteljski žepni zapisnik, neobhodno potrebna knjižica vsem, ki imajo opraviti s šolo in učiteljstvom, izide v kratkem tudi letos. Naroča naj se kakor navadno v Katoliški bukvarni.

— Pevsko društvo »Lipa« v Litiji priredi v soboto, dne 14. t. m. narodni igrokaz »Deseti brat«. Začetek ob 8. uri zvečer. Gostje dobrodošli.

— 16letni vojni invalid želi biti sprejet kot trgovski vajenec v kako trgovino v mestu ali na deželi, kjer bi imel popolno oskrbo. Ponudbe naj se naslovijo na »Dobrodelnost« v Ljubljani, Poljanska cesta št. 4.

Ljubljanske novice.

lj Iz pisarne Slov. dež. narodnega gledališča v Ljubljani. Opozarjamo, da se vrši seja upravnega sveta v petek, dne 13. septembra ob 9. uri zvečer.

lj Čevljarska zadruga v Ljubljani vabi gg. člane iz Ljubljane in okolice kakor tudi posamezne zastopnike čevljarskih zadrug na Kranjskem na sestanek, kateri se vrši v nedeljo, dne 15. t. m. točno ob 2. uri popoldne pri g. Valentinu Mraku, Rimska cesta št. 4. Zaradi ustanovitve »Deželne zveze« čevljarskih zadrug se naproša, da se tega sestanka v važni zadevi zanesljivo udeležijo.

lj Poštena družina sprejme dijaka ali dijakinjo na stanovanje in hrano. Vpraša se v pisarni »Katoliške tiskarne«.

Koroške novice.

k Vedno ista pesem. V Kanalski dolini se doslej ne gane ničesar, da bi se ljudstvu pripravila razrušena stanovanjska. Pravijo, da ni delavnih moči in ne materiala za to. Pa je vse polno barak, ki razpadajo. »K. T.« poroča, da stoji pri Kotičah v Ziljski dolini še zdaj celo krasno mesto samih krasnih vil, kjer je svoj čas stanoval divizijski štab. En milijon da so potrošili za zidavo teh vil. Tudi pozimi so tam krasno živeli in nek visok častnik je tam na dopustu. Pa za vse to se nihče ne zmeni, — zato pa se mora v zaledju vse mogoče rekvirirati.

k Rečena domovina. Listi razglašajo, da je koroška deželna vlada dovolila c. in kr. podpolkovniku Leopoldu Ruža in članom njegove rodbine, da sme ime Ruža izpremeniti v »Rudolf«. Zdej mu je pomagano.

Štalerske novice.

š Gornji grad. Tukajšnje gasilno društvo priredi v nedeljo, dne 15. t. m. ob 3. uri popoldne veselico z igro, godbo, petjem, srečolovom, šaljivo pošto itd. Veselica se vrši v prostorih Čitalnice in pri Mikuzu. Prosimo vse prijatelje godbe in petja, da se slavnosti udeležijo. Odbor.

š Notarska vest. Notar dr. H. Winkler je prestavljen iz Slov. Gradca v Brežice. V slovenske kraje pošilja vlada same tujce.

Primorske novice.

p Uršulinske šole v Gorici. Vpisovanje za šolsko leto 1918-19 bo dne 16. in 17. septembra od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne v samostanskem poslopu. Zahteva se krstni list, spričevalo cepljenja ter zadnje šolsko spričevalo. Šolska maša bo dne 18. septembra ob 9. uri.

p Dvorazredna zasebna slovenska trgovska šola s pravico javnosti v Trstu. Šolsko leto 1918-19 se prične dne 16. septembra z vpisovanjem učencev in učenk. Vpisovalo se bodne dne 16. in 17. septembra od 9. do 11. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. Učencem se je zglasti v spremstvu staršev oziroma njih namestnikov, ali jim je pa prinesli njih pismeno dovoljenje. Na novo vstopajoči učenci (učenke) morajo prinesiti s seboj rojstni list, zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o cepljenju koz in o očeh. Onim, ki zadnje leto niso obiskovali šole, je prinesiti vrhutega npravnostno spričevalo, izdano od županstva ali policije. Vsi učenci plačajo pri vstopu prispevek za učila v znesku 4 K, na novo vstopajoči vrhutega 5 K vpisnine. Sprejemni in ponavljalni izpiti se vrše dne 18. in 19. septembra od 8. ure jutraj naprej. Dne 20. septembra ob 8. uri jutraj bo skupna otvoritvena sv. maša. Šolnina znaša za I. in II. letnik letno 200 kron, za pripravljalni letnik pa 80 K. Revni učenci so lahko oproščeni plačevanja za polovico, četrtino ali za vso šolnino. Reden pouk se prične dne 21. septembra ob 8. uri jutraj. V pripravljalni letnik vstopijo lahko učenci, ki so dopolnili 13. leto in dokažejo z zadnjim šolskim spričevalom zadostno predzobrazbo. V I. letnik se sprejemajo vsaj 14 let stari absolventi meščanskih in nižjih srednjih šol ter pripravljalnih tečajev na trgovskih šolah. Tisti učenci, ki nimajo te predzobrazbe, se morajo podvreči sprejemnemu izpitu, s katerim naj dokažejo, da jim bo mogoče s pridom slediti pouku. V II. letnik vstopijo lahko absolventi I. letnika dvorazrednih trgovskih šol, drugim je delati izpit čez snov I. letnika. Absolventje šole dobe po dovršenih naukih odhodno spričevalo, ki nadomešča predpisano učno dobo v kaki trgovski obrti in jim daje pravico do dveletne vojaške službe, eventualno z naknadnim dopolnilnim izpitom do enoletnega prostovoljstva. Glede pogojev za sprejem učenk v I. in II. letnik deklariše trgovske šole kakor tudi glede denarnih prispevkov, velja isto, kar je zgoraj omenjeno za deško šolo. Učenke se ne oproščajo šolnine. V pripravljalni letnik se dekle ne sprejemajo. — Ravnateljstvo.

Gospodarske novice.

g Ogromne zahteve klavne živine za vojaštvo iz Kranjskega. Prejeli smo: Centralna oblast je predpisala za mesec september t. l. »Kranjskemu deželnemu mestu za vnovčevanje živine v Ljubljani« ogromno število klavne živine za dobavo in sicer nekaj nad 6700 glav za vojaštvo in za civilni konzum. »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine« je že tekom celega poletja vsak mesec opozorilo centralne oblasti in sicer civilne in vojaške, da na Kranjskem sploh ni več klavne živine ter poročalo na vse prizadete faktorje, kako žalostne so razmere glede živinoreje na Kranjskem, da ako bodo centralne oblasti predpisovale še kaj živine za armado, bo živinoreja popolnoma uničena ter bo decela zaostal poljedelski obrat in

polje ostalo neobdelano, pleme bo popolnoma uničeno, gnoja ne bo, in kmet bode moral prenehati s svojim gospodarstvom. Na vse te pritožbe in opozoritve se centralne oblasti ne ozirajo, marveč zahtevajo mesec za mescem večje dajatve. Vrhunec so pa dosegli predpisi za mesec september t. l., tako da se jesensko delo ne bo moglo izvršiti jeseni.

»Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani« je odklonilo in še odklanja napram centralnim oblastim in tudi napram živinorejcem glede višine dobav vsako odgovornost, zlasti tudi napram poljedelcem, ki jih nepoklicani faktorji hujskajo, češ da je »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine« krivo, da se pobira toliko živine. Več kot je storilo »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine«, da bi se dobave znižale, zlasti da bi se za časa setve vojaške dobave iz dežele Kranjske sploh opustile, sploh ni bilo mogoče storiti. Dognalo pa se je, da se v teh za živinorejo in poljedestvo skrajno resnih časih, kolje kljub opozoritvam in ovadbam ter kazenskim predpisom še mnogo živine na skrivnem pod roko ter da se iztihataplja živina preko kranjske meje. Fcizivljamo vse razsodne ljudi, katerim je gospodarski obstoj dežele na srcu, naj preprečijo vsak po svojih močeh bodisi tihotapstvo živine iz dežele, bodisi zakonno klanje ter naznanijo vsakogar na najbližjo žandarmerijsko postajo. Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani.

Prosveta.

pr Literarni večer. »Akademija« priredi danes, v sredo, dne 11. septembra, ob 8. zvečer v veliki dvorani Narodnega doma svoj prvi literarni večer. Predava dr. Ivan Prijatelj o predmetu: »Levstik, Jurčič in Stritar kot glasniki mladostne kulture«.

pr Jugoslovanska številka »Omladine« »Omladina«, list socialistične omladine češke, je izdala s sodelovanjem svojega urednika, jugoslovanskega socialističnega Smitrana, posebno jugoslovansko številko.

Aprovizacija.

a Prodaja moke. Od četrta, 12. t. mes., do vštete sobote, 14. t. m., se bode oddajalo na vsako krušno izkaznico po ½ kg moke za pecivo št. 0. Kilogram moke stane 2 K 56 vin.

a Drva. Občinstvo se vnovič opozarja, naj se glede drv ne zglaša pri mestni aprovizaciji, ki nima nikakih zalog. Vsakdo naj si, če le mogoče, drva dobi drugod in naj se zlasti ne zanaša na to, da bi jih mogel svoj čas dobiti od mestne aprovizacije.

a Meso na zelene izkaznice B št. 1601 do konca. Stranke z zelenimi izkaznicami B št. 1601 do konca prejmejo meso v četrtek, dne 12. sept. dopoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določen je ta-le red: od 8. do pol 9. št. 1601—1800; od pol 9. do 9. št. 1801 do 2000; od 9. do pol 10. št. 2001—2200; od pol 10. do 10. št. 2201 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 dkg govejega mesa, 1 kilogram stane 2 K 80 vin.

a Mesne izkaznice za občino Moste se bodo delile: Za one, ki dobivajo meso v občinski mesnici, v četrtek, 12. sept. Vsaka stranka se mora sama zglasti, izrecno se poudarja, da ne bo nobena stranka za drugo prejela mesne karte. Vsak naj se zglasti s staro mesno izkaznico, poleg te mora prinesiti krušno karto in policijsko zglastnico. Za železničarje se bodo delile mesne izkaznice v petek, 13. sept. od 2. do 4. ure popoldne v občinski pisarni. S seboj naj prinese staro mesno izkaznico in aprovizacijsko knjižico. — Na zamudnike se ne bo oziralo.

Zgubila se je v nedeljo zvečer bela »šerpa« od Zvezde do tobačne tovarne. Pošten najditelj se prosi, naj jo odda: Vič-Glince, nova šola, pritličje.

»Jetiki boj«. Pač je vsakemu znano, da je ravno jetika bolezen, ki jo lahko štejem med najpogubonosnejše v človeškem rodu.

Slovenske žene in dekleta, Vam je napisal dr. Anton Brečelj prepotrebno knjižico, »Jetiki boj!« Zavedajte se, da mora biti ena prvih dolžnosti prave gospodinjice in dobre matere zdravje v hiši in družini. Ker je ravno jetika razruševalka premnogih rodbin, zavarujte se, zadostno proti njej, posebno v sedanjem času, ko ji življenjske razmere dajejo od dne do dne več moči za neno pogubonosno delo. Ne mislite pa, da proti jetiki ne pomaga nobena reč. Jetika je ozdravljiva. Pisatelj pravi: »Ko si prečitala to knjižico, ti zraste pred duševnimi očmi poštna podoba polna temnih, grozotnih peg, a ne brez milejših potez in življenjskih razveseljivih točk.

Pa ne samo našemu ženstvu, vsakemu, ki ljubi zdravje in življenje, veljajo navodila, zbrana v tej knjižici. — Dobi se v Katoliški bukvarni in stane broširana 2 K 20 v.

+

Tužnega srca naznanjava vsem sorodnikom, prijateljem in znanem težko vest, da je najina iskrenoljubljena sestra

Mimi Valenčak

služabnica pri g. župniku Mi-
renskemu Grbec-u, boguvdano
previdena s sv. zakramenti po
dolgi, muk polni boleznih prav
mirno v Gospodu zaspala dne
9. septembra, v starosti 37. let
na Gori pri Sodražici.

Gora pri Sodražici,
dne 9. septembra 1918.

Henrik Valenčak, brat,
Rozalija Valenčak, sestra,
Anton Grbec, župnik.

Tordka

Josip Petelinc,

LJUBLJANA, poleg frančiškanskega
mostu, SV. PETRA NASIP št. 7
opozarja cenjeno občinstvo, da je do-
spela večja pošiljatev

šivalnih strojev

za rodbinsko rabo, krojače in čevljarje.
Kdor si jih želi nabaviti, naj se čim prej
oglasi. 3123

Kupi se

veleposestvo

na Kranjskem ali Štajerskem, ležeče
blizu železnice. Ponudbe je staviti na
Karl Ferchl, Nunska ulica št. 10 v
Ljubljani.

Klavirje, harmonije

in vse glasbene instrumente

prodaja in izposoja

Alfonz Breznik,

Ljubljana, Kongresni trg št. 15.

KUPUJEM

2557

zmedene ženske lase

STEFAN STRMOLI
LJUBLJANA - POD TRANČO št. 1.
Pozor! Zaradi vpoklica v vojaško
službovanje je trgovina odprta le
ob delavnikih, in sicer samo od 9.
do pol 1. ure dopoldne.

Suhe gobe (jurčke)

kakor tudi druge, zaplemi ne podvržene
težele in gozdne pridelke (maline, jagode,
med itd.) KUPUJE po najvišjih cenah.
M. RANT, KRANJ. 1917

Francoščino in klavir

poučuje zopet

A. POTOČNIK, LJUBLJANA,

Cigaletova ulica št. 4, II.

Pozor! Pozor! Hiša z vrtom

v Ljubljani ali v bližnji okolici se KUPI.
Prodajalec se bo preskrbel navrh s kuro-
vom in z živili. Cena 30.000—50.000 kron.
— Pismene ponudbe pod šifro: »Resen
kupec« 3235 na upravo »SLOVENCA«.

ISČE SE celotni nemški
pouk za 2. razred deške

meščanske šole

Oseba vprašanja se prosijo v Sp. Šiški,
Nove ulice 183, dne 13. in 15. septembra
ob 11. uri dopoldne. 3264

ZELIM mesto

gospodinje

z dobrim spričevalom, k boljši rodbini.
Naslov pove upravištvo »Slovenca« pod
št. 3221.

Kupim

zamaške in vreče

in plačam za nove zamaške K 110.—
za kilogram, stare, zavrtane, a ne zdro-
bljene K 65.— za kilogram, dolge šam-
panske zamaške, ne umetno blago, K 1.—
za komad, in za vreče kron 14.—
za komad. — Prevzamem vsako množino
proti prejšnji vpslatvi vzorca in aviso po
povzetju. 2871

E. Landskroner

mesto za nakup vreč in zamaškov

Gradec, Lendkai 15.

Sprejme se

učenec

poštenih staršev, ki imel veselje
do kovaške obrti, Ponudbe na na-
slov: JOSIP MALOVRH, kovač,
Srednja vas, Š. P. Polhov-Gradec

ANTON BABIČ

GABRIJELA BABIČ
ROJ. LACHAINER

POROČENA

LJUBLJANA

BREZ POSEBNEGA OBVESTILA

Stanovanje s hrano

SE ISČE za starejšo gospodično iz boljše
hiše. — Ponudbe na: Poštni predal 27,
Ljubljana. 3274

Gospodična

28 let, izobražena, ISČE SLUŽBE
kot opora gospodinje ali k otrokom. Zna
tudi šivati in krpati za domačo potrebo.
Glavni pogoj: lepo ravnanje. Naslov pri
upravištvo »Slovenca« pod št. 3289.

Nekaj cementa

se zamenja za živila. Vpraša naj se v
trgovini Ign. Vok, Sodna ulica, Ljubljana.
Istotam SE KUPI tudi 3290

molzna koza

Hlapec h konjem

SE SPREJME. Vsa oskrba v hiši. Plača
po dogovoru. Sprejme se tudi starejša
moč. FRANC ZORMAN, upraviteljstvo
pokopališča Sv. Križ, p. Moste. 3284

—: Novo, dvonadstropno hišo —:

višo z vrtom v Sp. Šiški

ZAMENJAM z malo hišo in nekaj zem-
ljiščem v Ljubljani ali v bližini. Natan-
čen naslov pri upravi št. 3283.

SPREJME SE

prodajalka-začetnica

zmožna slovenskega in nemškega jezika
v govoru in pisavi ter priključne znan-
josti, v boljšo trgovino proti primerni
plači. V šivanju izrjene imajo prednost.
Natančne ponudbe na upravištvo »Slo-
venca« pod: »Prodajalka« 3269.

ISČE SE

! skladišče !

za drva in premog

Ponudbe na upravištvo »Slovenca« pod
šifro: »Skladišče« 3285.

ISČE SE izurjena

prodajalka

za mesto. Prijazne ponudbe je poslati
na upravištvo »Slovenca« pod šifro:
»Mesto« 3288.

PRODA SE več sto m³

hrastovih drv

na rastočem ali pa na težu. Drva so od-
daljena eno uro pešpota od železniške
postaje. Cena po dogovoru. Kje, pove
upravištvo »Slovenca« pod št. 3286.

Sprejme se za takoj

trgovski vajenec

s primerno trgovsko naobrazbo. Kje
pove iz prijaznosti uprava »Sloven-
ca« pod št. 3298.

Vreče na debelo

Soilo o širenah

kupi v vsaki množini »Weingarten«,
Dunaj VII., Kaiserstrasse 90. 3087

Rudnik na baker

s spadaočimi prostosledi na
Kranjskem se prodaja. — Pojasnila
daje rudn. obratovodja A. Spo-
ljarič, Ljubljana, Tabor št. 5.

Živo apno

Zidno opeko

Bukovo oglje

Valentin Urbančič

trgovina z industrijskimi potrebščinami in proizvodi
na debelo, LJUBLJANA, Frančevo nabrežje št. 1.

Oddajajo se samo celi vagoni!

Poštena

kuharica

se išče za privatno hišo. Pismene
ponudbe naj se pošljejo na upravo
lista pod šifro »Kuharica«

Spretnega, zanesljivega

trgovskega slugo

sprejme manufakturna trgovina v
Ljubljani. Naslov v upravištvo lista.

Poziv!

Kot zastopnik dediča po
dne 20. avgusta 1918 zamrle-
mu g. Lovrencu Šarcu, gostil-
ničarju in trgovcu v Ljubljani,
Karlovska cesta št. 19. po-
zivljam s tem vse dolžnike
pokojnega g. Lovrenca Šarca,
da se brez odloga zgla-
sijo radi poravnave svojih ob-
vez in dolgov v moji pisarni.

Dr. Fran Novak

odvetnik v Ljubljani, Dalmatinova
ulica št. 3.

Prostovoljna prodaja pohištva!

Naznanja se, da se vrši prostovoljna
prodaja sobne opreme in drugih hišnih
predmetov (postelj, nočnih omar, omar
za obleko, pralnih miz, različnih drugih
miz, zrcal, posteljne obleke, podob, ku-
hinjske posode itd.)

v II. nadstropju hiše št. 7 na Kon-
gresnem trgu dne 18. in 19. sept.,
počasniki dopoldne od 9. do 12. ure in
popoldne od 2. do 5. ure. 3282

DR. VALLENTSCHAG.

SIGORIN

zatre čndovito naglo stenice

izvorčna steklenica 4 K, velika stekle-
nica 16 K, brizgalnica 2 K. Dobiva se
v vseh lekarnah in drožerijah. Glavna
zaloga za Avstro-Ogrsko:

Apotheke »zur Hofnung« Pecs 16, Ogrsko

Lekarna »pri upanju« Pecs 16, Ogrsko

Glavne prodajalne v Ljubljani:
lekarni Gabr. Piccol in Mr. R. Sušnik
ter drožeriji Ant. Kauc in B. Čvančara

Dobra knjigovodkinja,

ki je obenem sprotna tipkarica in ste-
nografinja, iz dobre katoliške družine,
zmožna slovenskega in nemškega, če
mogoče tudi italijanskega ali hrvaškega
jezikla se sprejme takoj v službo pri
plemeniti družini na Hrvaškem. Po-
polna oskrba in priklop k družinskemu
življenju zagotovljen. Ponudbe in po-
sebne zahteve se pošiljajo na uredni-
štvo »Slovenca« pod šifro »vestna in
sposobna«. 3296

Kupim dobro ohranjen

šivalni stroj,

Cenjene ponudbe na upravo
»Slovenca« pod šivalni stroj.

Stalnega

:: slugo ::

išče Balkan šped. tvrdka.

Pomočnica

kuharice in gospodinje

v svrhu izpopolnitve v boljši kuhinji želi
priti v večje gospodinjstvo, najraje
na deželo v župnišče ali graščino, za-
nesljivo in pošteno dekle srednje sta-
rosti. Ponudbe pod »Strokovna iz-
obrazba« na upravištvo »Slovenca«.

ima

naprodaj

tvrdka

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva
cesta št. 6, za frančiškansko cerkevijo,
sprejema hranilne vloge vsak delavnik do-
poldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po
tako, da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone 25 vinarjev na leto.
»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo
na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter
daje svojim zadrušnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje,
na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice
se eskomptujejo najbolje.

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je
bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

Došle so zopet Mlatilnice

za pogon s silo ter z roko. Dalje imam na razpolago tudi čistilne mlatilnice
in vsakovrstne poljedelske stroje kakor: čistilnike, trijerje, stiskalni-
ce za grozdje in sadje, mline za žito in sadje, gepeljne, slamorez-
nice, brzoparilnike, kotle za žganje, brane in pluge itd. iz največjih
tovarni zajamčeno dobre kakovosti ter po najnižjih cenah.

Franc Hitti, zaloga poljedelskih strojev

Ljubljana, Martinova cesta št. 2.

Dalje opozarjam na svojo veliko za-
logo priznano in dokazano najboljših ročnih mlinov pripravljen za
vsako mletje.

Hrvatska industrijska tvrdka išče izbornega, popolno samostojnega nadknjigovodjo

popolno večšega hrv. in slov. jezika. Z ozirom na to, da je služba dobro
plačana in zajamčen dohodek, se iščejo samo taki reflektantje, ki se
ne bavijo z zakotno trgovino ali s postranskim poslom. — Pismene
ponudbe se prosijo na anončno ekspedicijo
J. BLOCKNER, ZAGREB, poštni predal I.-78-II.

Št. 1563.

Razglas.

Na pomožnem oddelku IV. mestne deške ljudske šole se
prične šolsko leto 1918/19

dne 16. septembra 1918

s priporočanjem sv. Duhu in dne 17. septembra 1918 z rednim
šolskim poukom.

Pouk se bo vršil, kakor lani, v prostorih II. mestnega slo-
venskega otroškega vrtca v Cerkveni ulici št. 21, kjer se bo
vršilo vpisavanje v nedeljo, dne 15. septembra, od devetih do
dvanaestih dopoldne.

C. kr. mesni šolski svet ljubljanski, dne 7. septembra 1918.

Ustanovljeno l. 1893.

Ustanovljeno l. 1893.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenjskih polic,
poseslev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7%, 15 ali 22½ letih v od-
sekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani,
Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 %.
Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915. K 519.848'40.
Deležnikov je bilo koncem leta 1915. 1924 s 15.615 deleži, ki repre-
zentujejo jamstvene glavnice za K 6.089.850'—.

Št. 1343/M. Š. SV.

Razglas.

Šolsko leto 1918/19 se prične na vseh mestnih ljudskih šolah
ljubljskih

dne 16. septembra 1918

s klicanjem Sv. Duha in dne 17. septembra z rednim šolskim poukom.

Vpisavalo se bode v soboto, dne 14. septembra in
pa v nedeljo, dne 15. septembra 1918, vselej od 8. do 12.
ure dopoldne, in sicer:

Za I. in IV. mestno deško šolo v šolskem posloju I. mestne deške šole
v Komenskega ulici št. 19; za II. mestno deško šolo v šolskem posloju te šole na
Cojzovi cesti št. 3; za III. mestno deško šolo v šolskem posloju na Erjavčevi cesti
št. 21, v II. nadstropju; za mestno nemško deško šolo v šolskem posloju na
Erjavčevi cesti št. 21, v I. nadstropju; za mestno slovensko deklško šolo v šol-
skem posloju na Sv. Jakoba trgu št. 1; za mestno nemško deklško šolo v šol-
skem posloju na Erjavčevi cesti št. 21, pri tleh; za šifensko deško in za šifensko
deklško osemrazrednico v šolskem posloju na Gasliški cesti št. 242; za mestno
trirazrednico na Barju v šolskem posloju na Karlovskega zemlji št. 40.

Otroci, ki ne stanujejo v Ljubljani, se v mestne šole načelno
ne sprejemajo. 3241

Vse podrobnosti pojasnjuje šolska vodstva pri vpisavanju.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, 2. septembra 1918.

BARVE ZA OBLEKE

v priznano najboljši in zanesljivi kakovosti.

Vse vrste barv, sohih in oljnatih, mavcev (glps),
masinec (Federweil), strojno olje, prašno olje,
karbolinej, steklarski in mizarški klej, ple-
skarske, slikarske in zidarske čopiče, kakor
tudi druge v to stroko spadajoče predmete
ima še vedno v zalogi tvrdka

A. Zankl sinovi, Ljubljana.

Geniki se za časa vojske ne razpošiljajo.